

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Tea Bizjak

Neformalne oblike prenosa denarja kot vir financiranja teroristov

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Tea Bizjak

**Mentor: doc. dr. Iztok Prezelj
Somentor: asist. dr. Erik Kopač**

Neformalne oblike prenosa denarja kot vir financiranja teroristov

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

Zahvala

Zahvaljujem se mentorju doc. dr. Iztoku Prezlju, da me je sprejel pod svoje mentorstvo in me spretno vodil v pravo smer.

Prav tako se iskreno zahvaljujem somentorju asist. dr. Eriku Kopaču za strokovno svetovanje, pomoč in spodbudo pri nastajanju diplomskega dela.

Iskrena hvala tudi dragima mami in Luki, ki sta mi potrpežljivo stala ob strani ter me podpirala in spodbujala na vsakem koraku študija.

Posebna zahvala gre tudi tebi Tilen, ki me sprejemaš tako kot sem. V trenutkih, ko je bilo najtežje si verjel vame, me optimistično spodbujal ter mi nesebično pomagal.

Vsem in vsakemu posebej iskrena hvala!

Neformalne oblike prenosa denarja kot vir financiranja teroristov

Terorizem danes predstavlja enega najobčutljivejših svetovnih problemov, saj se pojavlja v najrazličnejših pojavnih oblikah in uporablja vse bolj sofisticirane in morilske organizacijske tehnike in načine delovanja. Teroristične organizacije postajajo vse bolj organizirane in posedujejo ogromno denarnih sredstev, s katerimi financirajo svoje delovanje in aktivnosti. Zagotavljanje finančnih sredstev in njihovo učinkovito razporejanje med posamezne elemente skupine je namreč bistvenega pomena za delovanje terorističnih organizacij, saj s to dejavnostjo le-te izpolnjujejo enega izmed najpomembnejših predpogojev za nemoteno izvajanje preostalih aktivnosti.

Diplomsko delo se osredotoča na neformalne oblike prenosa denarja kot enega izmed načinov financiranja teroristov. Poudarek je predvsem na opredelitvi pojma, vrst in značilnosti neformalnih oblik prenosa denarja, ki se jih poslužujejo teroristične organizacije. V zaključnem delu diplomske naloge je pozornost namenjena tudi ukrepom za zmanjšanje in preprečevanje uporabe neformalnih oblik prenosa denarja v teroristične namene.

Ključne besede: terorizem, financiranje terorizma, neformalne oblike prenosa denarja

Informal Money Transfer System as the source of terrorist financing

Today, terrorism represents one of the major global issues, since it can occur in various forms and uses increasingly sophisticated and deadly organizational techniques and methods of operation. Terrorist organizations are becoming better organized and have more funds at their disposal to finance their operations and activities. Assuring sufficient financial resources and their efficient allocation among individual group elements are the two essential aspects, necessary for the functioning of terrorist organizations, since these activities meet the most important prerequisites for the smooth implementation of the remaining activities.

This thesis focuses on the informal money transfer systems as one of the methods of financing terrorists. The focus is mainly on the conceptualization, types and characteristics of informal money transfer systems which terrorist allegedly make use of. In the final part of this work, attention is given to actions to reduce and prevent the use of informal transfer of money for terrorist purposes. In its final part, this work focuses on the measures of reducing and preventing the use of informal money transfer systems as means of terrorist financing.

Key words: terrorism, terrorist financing, informal money transfer systems

KAZALO

SEZNAM KRATIC.....	7
1 UVOD	8
2 METODOLOŠKO-HIPOTETIČNI OKVIR.....	10
2.1 OPREDELITEV PREDMETA IN CILJEV PREUČEVANJA	10
2.2 HIPOTEZA	10
2.3 UPORABLJENA METODOLOGIJA	10
2.4 TEMELJNI POJMI	11
2.4.1 Terorizem	11
2.4.2 Financiranje terorizma.....	14
3 NEFORMALNE OBLIKE PRENOSA DENARJA IN FINANCIRANJE TERORIZMA ..	18
3.1 OPREDELITEV NEFORMALNIH OBLIK PRENOSA DENARJA	18
3.2 VRSTE NEFORMALNIH OBLIK PRENOSA DENARJA	21
3.2.1 »Hawala ali Hundi sistem«	21
3.2.2 »Black Market Peso Exchange«.....	24
3.2.3 »Chop sistem«.....	25
3.2.4 Ostali sistemi	26
3.3 ZNAČILNOSTI NEFORMALNIH OBLIK PRENOSA DENARJA, KI SO POMEMBNE ZA FINANCIRANJE TERORIZMA	27
3.3.1 Pomanjkanje papirne sledi	28
3.3.2 Učinkovit in hiter prenos denarja	30
3.3.3 Zanesljivost sistema neformalnih oblik prenosa denarja	30
3.3.4 Zaupanje med posredniki neformalnih oblik prenosa denarja	31
3.3.5 Težave pri interpretaciji zapisov neformalnega sistema prenosa denarja	31
3.3.6 Prepoznavanje neformalnih oblik prenosa denarja in njihovo prepletanje z drugimi poslovnimi dejavnostmi	33
3.3.7 Določevanje ciljev in izogibanje povzročanja škode nedolžnim strankam.....	35
3.3.8 Prilagodljivost neformalnega sistema prenosa denarja	36
3.3.9 Določevanje politik in stopenj tveganja	37
4 ZAKLJUČEK.....	39
4.1 VERIFIKACIJA HIPOTEZE.....	39
4.2 UKREPI ZA ZMANJŠANJE IN PREPREČEVANJE UPORABE NEFORMALNIH OBLIK PRENOSA DENARJA V TERORISTIČNE NAMENE.....	41

LITERATURA.....	43
PRILOGE	46
PRILOGA A: Viri financiranja teroristične organizacije	46
PRILOGA B: Mehanizmi neformalnih oblik prenosa vrednosti (IVTS).....	46
PRILOGA C: Potek »hawala« transakcije 1	47
PRILOGA D: Potek »hawala« transakcije 2.....	48
PRILOGA E: Hipotetičen primer uporabe »hawale« za financiranje terorističnega napada.....	48
PRILOGA F: Priporočila FATF za zmanjšanje in preprečevanje IFT sistemov v teroristične namene	49

KAZALO SLIK IN TABEL

Slika 5.1: Primer »hawala« transakcije.....	23
Tabela 4.1: Primer poslovne listine IFT sistema.....	33

SEZNAM KRATIC

ARS	Sistem alternativnih nakazil (Alternative Remittance System)
BMPE	»Black Market Peso Exchange«
EU	Evropska Unija
FATF	Finančno ukrepanje (Financial Action Task Force)
FBI	Zvezni preiskovalni urad (Federal Bureau of Investigation)
IFTS	Neformalne oblike prenosa denarja (Informal Funds Transfer System)
IVTM	Neformalne metode prenosa vrednosti (Informal Value Transfer Methods)
IVTS	Sistem neformalnega prenosa vrednosti (Informal Value Transfer System)
MSB	Poslovne denarne storitve (Money Service Business)
NATO	Organizacije severnoatlantske pogodbe (North Atlantic Treaty Organization)
OZN	Organizacija Združenih narodov
ZDA	Združene države Amerike
WTC	Svetovni trgovinski center (World Trade Center)

1 UVOD

Terorizem še zdaleč ni nov pojav. Samo v Evropi (Združenem kraljestvu, na Irskem in v Španiji) je v zadnjih tridesetih letih umrlo več kot 5000 ljudi. Zadnjih nekaj let pa se je ta pojav mednarodno še bolj razbohotil. Terorizem se pojavlja v različnih pojavnih oblikah in uporablja vse bolj sofisticirane in morilske organizacijske tehnike in načine delovanja. Nevarnost terorizma ter uporabe kemičnega in biološkega orožja sta postali stvarnost. Teroristi, ki so vse bolj organizirani, se opirajo na pomagalske mreže, ki so razpredene v mnogih državah, se poslužujejo pravih zalednih oporišč ter so deležni ogromnih denarnih sredstev. In prav zagotavljanje finančnih sredstev ter njihova učinkovita alokacija med posamezne elemente teroristične skupine, je bistvenega pomena za delovanje terorističnih skupin. Z zagotavljanjem dovolj velike količine finančnih sredstev teroristične skupine namreč izpolnjujejo enega izmed najpomembnejših predpogojev za nemoteno izvajanje teroristične dejavnosti.

Terorizem danes predstavlja eno glavnih groženj varnosti v mednarodni skupnosti in financiranje terorizma je jedro boja proti terorizmu, saj se z morebitnim uničenjem finančnih virov teroristov močno zmanjša možnost financiranja njihovih dejavnosti. Čeprav je terorizem verjetno star skoraj toliko kot človeštvo, lahko začetek fanatičnega boja proti njemu, oziroma »vojne proti terorizmu« postavimo v leto 2001, ko je svet pretresla vest, da so teroristi ugrabili letala in se z njimi zaleteli v stolpnici WTC (World Trade Center) in Pentagon.

Po 11. septembru 2001 so bile neformalne oblike prenosa denarja ocenjene kot zelo učinkovit in prikrit način financiranja terorizma. Oblasti povsod po svetu so se soočile z do tedaj dokaj neznanimi grožnjami in izzivi, ki jih prinašajo te neformalne oblike financiranja teroristov. Države so se tako znašle pod velikim pritiskom, da pričnejo hitro regulirati in nadzorovati neformalne oblike prenosa denarja. Da pa bi bilo to reguliranje in nadzorovanje tudi učinkovito, se je pojavila potreba po boljšem poznavanju in prepoznavanju zgodovinskega konteksta, v katerem so se te neformalne oblike prenosa denarja razvijale¹, značilnostih sistema, ki ga naredijo privlačnega, prepričljivega in učinkovitega za uporabo s strani teroristov, prepoznavanje različnih vrst neformalnih oblik prenosa denarja, ki se jih poslužujejo teroristi, razlogov za kontinuiran obstoj in uporabo teh sistemov s strani teroristov ter nenazadnje tudi regularne in nadzorne izzive ob njihovi uporabi.

¹ Neformalne oblike prenosa denarja v različnih pojavnih oblikah že več stoletij delujejo v Aziji, na Bližnjem vzhodu in v Severni Afriki. Eden izmed najpogostejših tovrstnih sistemov je t.i. »hawala«.

Zlasti »hawala«, ki predstavlja tradicionalno obliko neformalnega prenosa denarja, je bila prepoznana kot še posebej ranljiva za zlorabo s strani terorističnih skupin.

V svojem diplomskem delu sem se osredotočila na neformalne oblike prenosa denarja. Pri tem sem posebno pozornost namenila njihovi uporabi v teroristične namene. Skušala sem ugotoviti katere so bistvene značilnosti in vrste teh oblik prenosa denarja ter zakaj in na kakšen način koristijo teroristom pri izvajanju terorističnih dejavnosti oziroma kakšni so razlogi za kontinuiran obstoj in uporabo neformalnih oblik prenosa denarja v teroristične namene.

Diplomsko delo je torej sestavljeno iz več medsebojno povezanih sklopov. Prvi del obsega uvod in metodološki okvir. V metodološkem okviru diplomskega dela so predstavljeni predmet in cilji preučevanja ter uporabljena metodologija. V tem delu je opredeljena tudi hipoteza, ki predstavlja temelj diplomskega dela, saj sem na njegovi podlagi gradila celotno diplomsko delo. Teoretično sem opredelila tudi temeljna pojma, ki sta osrednjega pomena za razumevanje ciljev in vsebine diplomskega dela.

Za lažje razumevanje pomena neformalnih oblik prenosa denarja za teroristične skupine, sem v osrednjem delu diplomskega dela opredelila pojem neformalne oblike prenosa denarja, vrste in temeljne značilnosti teh oblik financiranja teroristov ter razloge, ki omogočajo in prepričajo teroriste, da se poslužujejo takih oblik financiranja.

V sklepnem delu sem prešla na verifikacijo postavljene hipoteze ter podala končne ugotovitve. Tu je izpostavljen tudi problem preprečevanja financiranja teroristov s pomočjo neformalnih oblik prenosa denarja ter načini in prizadevanja, kako se čim bolj učinkovito spopasti s tem problemom in v kar največji možni meri preprečevati njihovo nadaljnjo financiranje za izvajanje terorističnih dejavnosti.

2 METODOLOŠKO-HIPOTETIČNI OKVIR

2.1 OPREDELITEV PREDMETA IN CILJEV PREUČEVANJA

Predmet preučevanja so neformalne oblike prenosa denarja, ki predstavljajo enega izmed virov financiranja teroristov. V diplomskem delu sem se osredotočila na opredelitev pojma, kaj neformalne oblike prenosa denarja so, kakšne so vrste in značilnosti le teh, ter kakšno vlogo in pomen imajo pri izvajanju teroristične dejavnosti. V zaključku sem se dotaknila tudi ukrepov za preprečevanje uporabe neformalnih oblik prenosa denarja kot vira financiranja teroristov.

Cilji diplomskega dela so torej:

- Opredelitev pojma neformalne oblike prenosa denarja in njegov pomen pri izvajanju teroristične dejavnosti;
- Opredeliti vrste in značilnosti posameznih vrst neformalnih oblik prenosa denarja, ki se jih poslužujejo teroristične skupine;
- Preučiti značilnosti neformalnih oblik prenosa denarja, ki jih delajo privlačne in pomembne za uporabo s strani teroristov;
- Opredelitev ukrepov za preprečevanje in boj proti uporabi neformalnih oblik prenosa denarja kot vira financiranja teroristov;

2.2 HIPOTEZA

Neformalne oblike prenosa denarja so zaradi svojih značilnosti, kot so pomanjkanje papirne sledi, učinkovit in hiter prenos denarja, zanesljivost in prilagodljivost sistema, zaupanje med posredniki neformalnega sistema prenosa denarja, težave pri interpretaciji zapisov ter prepletanje z drugimi poslovnimi dejavnostmi, zelo pomemben vir financiranja teroristov.

2.3 UPORABLJENA METODOLOGIJA

Ključni metodološki pristop v diplomskem delu predstavljata metoda zbiranja primarnih in sekundarnih virov ter metoda analize in interpretacije primarnih in sekundarnih virov. S pomočjo analize in interpretacije primarnih virov sem preučila uradne dokumente,

poročila in spletne strani, s pomočjo analize sekundarnih virov pa sem preučila knjige, članke in vire iz interneta, ki se nanašajo na neformalne oblike prenosa denarja in njihovo uporabo v teroristične namene. Deskriptivna metoda je uporabljena pri opredelitvi neformalnih oblik prenosa denarja ter njegove vloge pri izvajanju teroristične dejavnosti, pri definiranju in opredeljevanju njenih značilnosti, vzrokov in razlogov za kontinuiran obstoj in uporabo v teroristične namene. Z primerjalno metodo pa sem primerjala značilnosti, podobnosti in razlike med posameznimi vrstami neformalnih oblik prenosa denarja in njihovimi vlogami pri izvajanju dejavnosti, ki se jih poslužujejo teroristi. Prav tako sem uporabila tudi študijo primera, s katero sem ponazorila primere uporabe neformalnih oblik prenosa denarja s strani teroristične organizacije.

2.4 TEMELJNI POJMI

2.4.1 Terorizem

Terorizem danes predstavlja enega izmed glavnih in najobčutljivejših svetovnih problemov. Gre za pojav, ki ima čedalje večjo težo in pomembno vpliva na mednarodne odnose in je kot tak postal sestavni del sedanje realnosti, pred katero ni mogoče enostavno ubežati. Vpliva na to, kako vlade držav oblikujejo in vodijo zunanjo politiko, spreminja celotni (nacionalni in mednarodni) varnostni sistem in nenazadnje vpliva tudi na samo gospodarsko življenje, saj se ogromne vsote denarja in časa potroši za snovanje varnostnih strategij ter za aktualno reševanje tega globalnega problema.

Začetek 21. stoletja prinaša številne spremembe v naravi terorizma, s tem pa tudi izziv mednarodnemu miru in varnosti, na katere pa mednarodna skupnost in države v številnih pogledih še niso povsem pripravljene. Na kompleksnost narave terorizma med drugim napeljujejo tudi težave pri opredeljevanju terorizma, saj še do danes ni bila sprejeta definicija terorizma, ki bi bila univerzalno sprejemljiva. V literaturi tako lahko zasledimo veliko različnih definicij. Nekateri avtorji definicij se osredotočajo na storilce, drugi na njihove namene, spet tretji na načine izvajanja teroristične dejavnosti (Rizman 2004, 616-618).

Terorizem je navadno opredeljen kot vsako organizirano nasilno dejanje, ki je usmerjeno proti civilistom in civilnim ustanovam z namenom doseganja družbeno-političnih ciljev. Tarče terorizma so zato simbolične, njegove žrtve pa so pogosto naključne. Termin terorizem se uporablja tudi za označevanje nasilja, ki ga izvaja ali podpira država. Terorizem

je po večini javno dejanje, s katerim želijo teroristi doseči čim večje število ljudi in tako vplivati na širše javno mnenje (Bebler 2006, 25).

Jessica Stern, znana preučevalka terorizma in predavateljica na harvardski univerzi, ponuja eno od bolj prepričljivih definicij terorizma, kot »dejanja oz. grožnja z uporabo sile proti civilistom, z namenom maščevanja, ustrahovanja in drugih oblik vplivanja na ciljno publiko« (Stern 1999, 11).

Prezelj (2006, 20) terorizem opredeljuje kot »načrtovanje, organiziranje, izvajanje in podpiranje nasilnih dejavnosti večinoma proti nedolžnim civilnim ciljem v smeri doseganja določenih političnih ciljev«, z namenom vplivanja na vlade, da sprejmejo ali ne sprejmejo določenih ukrepov. Terorizem je že sama grožnja s terorizmom, ki potencialno privede do ekstremizma², kar pomeni ideološko maksimiranje uresničitve lastnih ciljev brez oziranja na izbiro sredstev in mnenje večine. Med teroristične aktivnosti sodijo tudi podporne dejavnosti, kot so financiranje, rekrutiranje, skrivanje ter usposabljanje teroristov in tihotapljenje.

V *Strategiji Evropske unije za boj proti terorizmu* je Svet Evropske unije (EU) terorizem opredelil kot določena kazniva dejanja, ki pomenijo grožnjo vsem državam in narodom, zlasti »z nepremišljenim napadanjem nedolžnih ljudi«, in ki »resno ogrožajo varnost in vrednote demokratičnih družb ter pravice in svoboščine državljanov EU«. Ta dejanja so izvedena s ciljem resno ustrahovati prebivalstvo, ali neupravičeno prisiliti vlado ali mednarodno organizacijo v izvedbo ali preprečitev izvedbe nekega dejanja ali resne destabilizacije ali uničiti temeljne politične, ustavne, ekonomske ali socialne strukture držav ali mednarodne organizacije (Council framework decision of 13 June 2002 on combating terrorism 2002).

V poročilu Visokega panela za reformo svetovne organizacije OZN (Organizacija združenih narodov) opredeljuje terorizem kot vsako dejanje, katerega namen je povzročiti smrt ali resne telesne poškodbe civilistom, kadar je cilj tega dejanja prestrašiti prebivalstvo ali prisiliti neko vlado ali mednarodno organizacijo izvršiti neko dejanje ali od njega izstopiti (Bebler 2006, 26).

Zveza Nato definira terorizem kot nezakonito uporabo grozeče sile ali nasilja nad osebami ali tujo lastnino z namenom zastrašiti ali prisiliti vlade ali družbe, da se doseže politične, verske ali ideološke cilje (NATO's military concept for defence against terrorism 2003).

² Vsaka pojavna oblika terorizma je tudi oblika ekstremizma, ni pa vsak (politični) ekstremizem tudi terorizem. Prav tako je vsako teroristično dejanje kriminalno dejanje, ne velja pa obratno.

Ministrstvo za obrambo ZDA pa opredeljuje terorizem kot »nelegalno uporabo ali grožnjo z uporabo sile ali nasilja proti posameznikom ali lastnini za ustrahovanje in prisilo vlad in družb, pogosto, da bi dosegli politične, verske ali ideološke cilje (Martin 2006, 47).

Dictionary of Military Terms definira terorizem kot preišljeno, politično motivirano uporabo nezakonite sile ali grožnje z uporabo te sile, za dosego stanja strahu, usmerjeno proti civilnim ciljem s strani določenih skupin ali držav, da bi se s tem vplivalo na prebivalstvo (Dictionary of Military Terms 1999, 381).

Cindy Combs, avtorica knjige »Terrorism on the Twenty-First Century« označi terorizem kot »sintezo vojne in gledališkega spektra s političnim motivom, dramatiziranje najhujših oblik nasilja, ki se izvaja na nedolžnih žrtvah pred publiko v upanju, da ustvari občutek strahu (Rizman 2004, 618).

Schmid terorizem obravnava kot »strah vzbujajočo metodo ponavljajočega nasilnega delovanja s strani (pol)prikritih posamičnih skupinskih ali državnih akterjev iz specifičnih kriminalnih in političnih razlogov, pri čemer neposredne tarče nasilja niso glavne tarče, ampak naključne in selekcionirane tarče iz ciljne populacije in služijo kot generatorji sporočanja« (Prezelj 2006, 20).

Avtor zgornjim definicijam dodaja tisto, kar je bistvenega pomena za razumevanje tega pojma. Terorizem je metoda boja za določene cilje z zavestno in sistematično uporabo nasilja, je orožje šibkih nasproti močnim in dejanje (grožnja z nasiljem ali nasilje proti posameznikom ali organizacijam), ki ogroža življenje in ustrahuje ljudi, uničuje tujo lastnino, povzroča druge škodljive socialne posledice in vzbuja strah med populacijo, z namenom doseči določene (maščevalne) politične ali ideološke cilje.

Na podlagi pregleda najbolj reprezentativnih pojmovanj oz. definicij terorizma lahko ugotovimo, da imajo vse veliko skupnega in da so razlike bolj v poudarkih. Pri postavljanju definicije je predvsem pomembno, da poznamo družbene in politične okoliščine, v katerih teroristi delujejo, ter da identificiramo zgodovinske, sociološke, ekonomske, etnične in nenazadnje tudi psihološke elemente, ki vplivajo na miselne vzorce, obnašanje in dejanja teroristov.

2.4.2 Financiranje terorizma

Zagotavljanje finančnih sredstev in njihova učinkovita alokacija med posamezne elemente skupine je bistvenega pomena za delovanje terorističnih skupin, saj s to dejavnostjo le-te izpolnjujejo enega izmed najpomembnejših predpogojev za nemoteno izvajanje preostalih aktivnosti. Dejavnost financiranja na področju terorizma je neposredno povezana s stroški obstoja in delovanja terorističnih skupin, katerih obseg pa se od primera do primera močno razlikuje. Obseg stroškov je v večji meri odvisen predvsem od velikosti posamezne teroristične skupine, izbranega dometa njenega operativnega delovanja in stopnje sofisticiranosti napadov, ki jih ta skupina izvaja. Področja, za katera teroristične skupine namenjajo zbrana sredstva, obsegajo življenjske stroške aktivnih članov ter njihove plače (to velja predvsem za teroristične skupine, katerih aktivno članstvo živi izolirano od okolice), nakup oz. najem objektov, ki služijo kot zatočišča, usposabljanje članov skupine, nakup orožja (oz. sestavnih delov za njegovo improvizirano izdelavo) in komunikacijskih sredstev, uporabo prevoznih sredstev na lokalnih in mednarodnih progah itd. Nekatere teroristične skupine poleg že navedenih stroškov plačujejo tudi denarna nadomestila družinam ranjenih in umrlih članov. Geografski položaj teroristične skupine lahko vpliva na večjo stopnjo tveganja pri zagotavljanju finančnih sredstev. Večje kot je tveganje za teroristično skupino, da sprejme ali zadrži večje vsote denarja bolj verjetno bo skupina delovala z manjšimi »proračuni«. Na ta način se tudi izognejo večjemu državnemu nadzoru finančnih sredstev/transakcij (Keiser 2004, 188).

Finančna sredstva za terorizem lahko prihajajo iz široke palete možnih virov (glej prilogo A). V najbolj enostavni obliki se teroristične skupine v okviru zakonitega poslovanja financirajo preko plač, ki jih njihovi člani pridobivajo na osnovi svoje legalne zaposlitve. Tovrstno pridobivanje finančnih sredstev je značilno predvsem za nekatere manjše teroristične skupine in jim praviloma predstavlja le enega od virov financiranja. Druga oblika dodatnega financiranja terorističnih skupin z zakonitim poslovanjem je prodaja propagandnega materiala ter izobraževalne in druge literature, ki je značilna predvsem za teroristične skupine, povezane z okoljevarstveno problematiko (*Animal Liberation Front*, *Earth Liberation Front* ipd.). Tudi številne skrajne islamske skupine se dodatno financirajo na podoben način, običajno s prodajo avdio in video kaset s posnetki govorov pomembnejših verskih in političnih voditeljev. Večje teroristične skupine se z zakonitim poslovanjem financirajo predvsem preko lastništva v različnih gospodarskih in finančnih ustanovah. Posebno občutljivo področje pri tej obliki pridobivanja finančnih sredstev za teroristične

skupine predstavlja zakrivanje identitete dejanskega lastnika podjetja, s čimer se zavarujejo pred ukrepi državnih varnostnih organov (Leader 1998, 46).

Teroristične organizacije pa se lahko financirajo tudi s pomočjo dobrodelnih organizacij. Tako nekatere sodobne teroristične organizacije ustanavljajo številne podporne organizacije, preko katerih zbirajo prostovoljne prispevke. Danes se na tak način financirajo številne teroristične skupine, med njimi PIRA, alžirska GIA, Hamas, potem so tu še Hezbolah, Palestinski islamski džihad, kašmirska *Harakat ul-Mujahideen* in druge. Teroristične skupine pogosto zbirajo prostovoljne in prisilne prispevke tudi na območju svojega neposrednega delovanja, običajno v obliki nekakšnih »revolucionarnih davkov.« Teroristom gre na roko tudi močno otežen nadzor državnih služb nad delovanjem dobrodelnih organizacij zaradi povsem političnih razlogov, saj je večina finančnih sredstev, ki jih le-te zberejo, dejansko namenjena družbeno koristnim socialnim programom, le manjši delež pa je preusmerjen v podporo terorističnim aktivnostim (Roule 2002, 18).

Tudi nekatere države pogosto uporabljajo teroristične skupine za doseganje svojih ciljev in za zavarovanje svojih interesov v drugih državah. Kar v 12 odstotkih primerov se sumi na sponzoriranje terorizma s strani države (Tyagi 2001, 198). Najpogosteje države, ki financirajo teroristične skupine uporabljajo terorizem kot orodje svoje zunanje politike, saj z relativno nizkimi stroški ob relativno majhnem tveganju odkritega spopada z močnejšim nasprotnikom dosežejo velike zunanjepolitične koristi. Po drugi strani, pa je lahko državna podpora terorizmu posledica izsiljevanja s strani terorističnih skupin, kar je še posebej značilno za številne bližnjevzhodne države, med katere sodijo npr. Saudska Arabija, Jordanija, Kuvajt, Združeni arabski Emirati, Katar ipd. Te države poskušajo s finančno podporo terorizmu preusmeriti delovanje radikalnih islamskih elementov v lastni družbi, ki bi lahko sprožili upor proti vladajoči eliti, v zunanje cilje (boj proti izraelski zasedbi palestinskih ozemelj, prisotnosti ZDA na Arabskem polotoku, itd.).

V skoraj 30 državah pa teroristične organizacije financirajo svoje dejavnosti preko zelo donosne trgovine z prepovedanimi drogami. Preprodaja drog je postala še posebej donosen vir za teroristične skupine po hladni vojni. Z upadom državnega terorizma, oziroma upadom podpore držav terorističnim skupinam so bile teroristične skupine prisiljene poiskati nov vir denarja za svoje delovanje. Kjer je podnebje za kmetijstvo primerno, lahko to pomeni proizvodnjo drog in posledično tudi njihovo prodajo. Proučevanje terorizma in organiziranega kriminala kaže na veliko različnih načinov s katerimi se financirajo različne teroristične skupine preko drog. Vrednost svetovne trgovine z drogami predstavlja zelo bogat vir financiranja terorističnih skupin. Uradniki ZN verjamejo, da je 2,800 ton opija, kar je 280 ton

heroina, v rokah Talibanov, Al Kaidine mreže vojskujočih Islamistov in drugih afganistanskih in pakistanskih preprodajalcev. Pridelek v Pakistanu na celotnem ogromnem trgu bi lahko bil vreden 1,4 milijarde ameriških dolarjev. Na ulicah Londona in Milana, predelan v beli prah, je njegova vrednost ocenjena s strani Interpola in ZN med 40 in 80 milijard ameriških dolarjev. Kar pomeni, da je celotna trgovina s heroinom v Evropi ocenjena na 20 milijard dolarjev na leto (The Taliban and the heroin market 2001).

Prav tako teroristi ustanavljajo podjetja, ki poslujejo v javnosti in jim služi kot zaščita za pranje denarja. Tipični primer za takšno dejavnost je za kriminalno ali teroristično organizacijo ustanovitev legalnega podjetja, ki potem služi za mešanje nelegalnih sredstev z legalnimi. Podjetje običajno uporablja različne zvijske, da uspe izvesti te dejavnosti. Prednost ustanovitve javnega podjetja za takšen namen je, da lahko njegovi lastniki dobijo dvojni dobiček, ker njihovo podjetje deluje na takšen način: kot prvo je oblikovanje uspešnega načina pranja denarja, kot drugo pa delitev deležev investitorjem, ki ne poznajo delovanja podjetja. (FATF 2003, 17).

Teroristične skupine naj bi prav tako kot sredstvo za financiranje svojih dejavnosti uporabljale zlato in diamante oziroma dostop do trgov zlata in diamantov v državah, kjer so zaradi diamantov konflikti. Enostavnost s katero se lahko diamante skrije in prenaša ter visoka vrednost za gram enega dragega kamna je posebno koristna za ilegalno odvrčanje od legalnih poti za izkoriščanje in zaslužek terorističnih in tudi kriminalnih skupin. Varnost v vseh pogledih industrije diamantov je najpomembnejša lastnost industrije diamantov (FATF 2003, 26). Povezave med trgi diamantov in financiranjem terorizma so iskali člani FATF in neka delegacija je našla informacije domnevnega poizkusa nakupa dveh kilogramov dragih kamnov članov Al Kaide. Preprodajalec diamantov iz ene od bližnjevzhodnih držav, ki sicer deluje v Evropi naj bi bil posrednik pri prodaji diamantov, ki so bili kupljeni na trgih zahodnih Afriških držav. Dobiček te prodaje naj bi šel na sklad Osame Bin Ladna (FATF 2003, 27-28).

Prednost, ki jo prinaša zlato je visoka vrednost kovine, zamenljivost in potencialna anonimnost pri prenosu, kar je tudi zelo uporabno za pranje denarja. Zlato se uporablja kot vir ilegalnega denarja, ki ga operejo preko tihotapljenja ali ilegalne trgovine zlata, ali pa kot sredstvo za pranje, preko odkritega nakupa zlata z nelegalnimi skladi (FATF 2003, 23).

Redkejša oblika financiranja terorizma so prispevki premožnih podpornikov terorizma. V zadnjih letih med temi medijsko najbolj izstopa primer milijonarja saudskega rodu, Osame Bin Ladna, ki pa pri tej dejavnosti še zdaleč ni sam. Poleg številnih poslovnežev v bližnjevzhodnih državah in v izseljenskih skupnostih na Zahodu naj bi nekatere islamistične

skupine podpirali celo posamezni člani saudske kraljeve družine (Leader 1998, 42). Donacije premožnih posameznikov so lahko prostovoljne (na osnovi podpore ciljem skupine ali lastnih koristi, ki jih prinaša njeno delovanje) ali prisilne (kot posledica izsiljevanja s strani pripadnikov skupine).

Glavno finančno sredstvo za financiranje islama pa je bilo osnovano na podlagi Islamskega zakona o obveznem dajanju miloščine ali zakat. Legalno dajanje miloščine je eden od petih stebrov islama. Zakat je označen kot temelj finančne strukture v islamskih državah. Glede na Koran je zakat način očiščenja (Brishard 2002, 12). Zakat je obveza, da se po najboljših močeh pomaga bližnjim, morebitno stiskaštvo pa ni samo sramota, temveč greh, zaradi katerega se lahko zapravi nebeško kraljestvo. Sodobne islamske države so zakat vključile v davčni sistem (Čelik 2004, 24). To načelo je obveza vsakega muslimana. V osnovi zakat obsega tri oblike glede na prejemnika: za Alaha (feesabeelillah), za revne (Lil-Fuqara) in za tiste, ki potrebujejo (Lil-Masakeen). Samo prva oblika zakata je povzročila več interpretacij med muslimanskimi pisci. Ta prva oblika zakata se uporablja za bojevanje v imenu Alaha (jihad) (Brishard 2002, 13).

3 NEFORMALNE OBLIKE PRENOSA DENARJA IN FINANCIRANJE TERORIZMA

Prenosi finančnih sredstev so zelo pomembni predvsem za večje teroristične skupine, ki izvajajo napade na globalni ravni oz. na tej ravni izvajajo dejavnost zbiranja finančnih sredstev, kot so npr. Al-Kaida, Hezbolah, Hamas, PIRA in GIA. Za ustrezno alokacijo finančnih sredstev z namenom omogočanja učinkovitega izvajanja geografsko tako razvejanih dejavnosti, te skupine potrebujejo ustrezne mehanizme njihovega prenosa. Posebno pozornost morajo pri tem namenjati zakrivanju izvora oz. namena porabe finančnih sredstev, s čimer se izogibajo možnosti zaplembe teh sredstev s strani državnih varnostnih organov (Miholič 2004, 45). Načine prenosa finančnih sredstev, ki jih uporabljajo sodobne teroristične skupine, razdelimo na formalne (za prenos finančnih sredstev uporabljajo legitimno bančno poslovanje) in neformalne oblike prenosa denarja. Bistvena razlika med tema skupinama prenosa denarja je obstoj fizičnih dokazov, ki bi preiskovalce lahko vodili k izvoru oz. namenu porabe prenesenih sredstev. Za neformalne oblike prenosa denarja je značilno, da potekajo mimo konvencionalnih finančnih tokov in zaradi tega za seboj puščajo izredno malo ali celo nobenih sledi, ki bi v primeru morebitne preiskave lahko koristile preiskovalcem.

3.1 OPREDELITEV NEFORMALNIH OBLIK PRENOSA DENARJA

Sistem alternativnih nakazil (Alternative Remittance System – ARS) nam opisuje finančne storitve, ki so tradicionalno vodene in nadzorovane zunaj regularnih finančnih sektorjev in kjer so denarne vsote premaknjene iz ene geografske lokacije na drugo. Vendar pa je bil izraz ARS kritiziran kot netočen in zavajajoč, prav tako kot je bil sporen izraz »podzemno bančništvo«. Bančništvo je le redko povezano s takimi oblikami prenosa denarja, ki se dogajajo dokaj pogosto po celem svetu. Prav tako beseda »alternativno« ni bila prava izbira, ker naj bi namigovala na obstoj nekega drugega konvencionalnega nakazilnega sistema. To pa seveda ni res, še posebej, če pogledamo države na južni polobli, kjer se še vedno pojavljajo operacije neformalnega prenosa denarja in nakazil (z veliko paleto različnih imen, vendar podobnimi mehanizmi delovanja), ki so obstajale še pred današnjimi bančnimi institucijami. Za milijone ljudi po svetu so še vedno formalne bančne institucije še vedno nedosegljive. V velikih primerih se je pokazalo, da je bila vrednost (in ne denar) prenesena iz

enega mesta na drugo, zato je bil v letu 1999 z namenom bolj točno opisati ta fenomen, predstavljen in uporabljen termin »sistem neformalnega prenosa vrednosti (Informal Value Transfer System – IVTS)«.

IVTS se nanaša na mehanizme in mrežo, lahko pa tudi na neformalne oblike prenosa denarja, ki potekajo mimo konvencionalnih finančnih tokov, s katerimi teroristi lažje in bolj prikrito prenašajo denar in vrednosti, brez puščanja sledi celotnega prenosa denarja, kar pa zelo otežuje nadzor in preprečevanje omenjenega načina prenašanja denarja in vrednosti.

IVTS se deli na dva glavna tipa: na eni strani spektra so neformalne oblike prenosa denarja (Informal Funds Transfer System – IFTS), na drugi strani pa so »čisti prenosi vrednosti v obliki dobrin v njihovih denarnih vrednostih«. Med tema dvema tipoma pa je še vrsta različnih kombinacij, za katere je točna kategorizacija nemogoča in jih zato poimenujemo »neformalne metode prenosa vrednosti (Informal Value Transfer Methods – IVTM) (Biersteker in Eckert 2008, 157-177).

IFTS so torej del IVTS in se nanašajo na denarne prenose. Ti sistemi naj bi izvirali iz indijskega kontinenta in Kitajske, vendar pa so se z imigracijo in ekonomsko globalizacijo hitro razširili po vsem svetu, kar pa so še posebej izkoristili teroristi kot način bolj prikritega, neformalnega načina financiranja ostalih elementov teroristične skupine.

Termin IFTS je bil prvič uporabljen v dokumentu Mednarodnega denarnega sklada Svetovne banke. V tem dokumentu je bil termin IFTS definiran kot finančni sistem, ki obstaja vzporedno z konvencionalnimi bančnimi kanali ali ob pomanjkanju le teh. IFTS je sistem, s katerim se prenaša denar po neformalnih kanalih. Ti sistemi so pogosto organizirani v razpršena omrežja ali povezani z osebnimi zvezami in uporabljeni s strani teroristov, ki želijo prikriti svojo denarno transakcijo. IFTS je torej sistem, kjer je denar sprejet z namenom prenosa enake vrednosti v enaki obliki tretji osebi na drugi geografski lokaciji. Ti prenosi denarja ponavadi potekajo izven konvencionalnih bančnih sistemov, skozi nebančne finančne institucije ali ostala podjetja, katerih prenos denarja ni primarna funkcija. IFTS se včasih povezuje tudi z formalnim bančnim sistemom (npr. skozi uporabo bančnih računov, katerih imetnik je IFTS posrednik). Trenutno so IFTS predmet t.i. »poslovnih denarnih storitev (Money Service Business – MSB)«, njihove stranke in storitve pa so po veliki večini dobro vpeljani in poznani v njihovih lokalnih skupnostih.

Za prenos denarja preko IFT sistema mora naročnik dostaviti denar IFTS posredniku na njegovi lokaciji ter mu podati ime osebe za katero je ta denar namenjen. IFTS posrednik sprejme denar in se poveže z drugim posrednikom, kateri dostavi denar osebi, ki jo je naročnik zahteval. Komunikacija med posrednikoma lahko poteka preko telefona, faksa ali

interneta. Prvi posrednik zaračuna naročniku določeno provizijo glede na preneseni znesek. Medtem ko oba posrednika lahko delata za isto podjetje, ponavadi razmerje med njima temelji na zaupanju, družinskih vezeh, skupni etnični, jezikovni pripadnosti ali poslovni zvezi (FAFT 2002, 4-9).

IFTS so po večini legitimne storitve in so v mnogih državah zelo pomemben način prenosa denarja. V nekaterih primerih so celo edini način zanesljivega prenosa denarja do prejemnikov na odročnih lokacijah, kjer ostale oblike finančnih storitev še niso razvite. V bolj razvitih državah je IFT sistem pogosto uporabljen s strani emigrantov za nakazilo denarja svojim družinam v matičnih državah. Ker pa ta sistem deluje zunaj konvencionalnih sistemov, je zelo ranljiv za izrabo v teroristične namene (FATF 2008, 24). IFT sistem je zavajajoč, različen, učinkovit in težko izsledljiv način prenosa denarja in je ravno zato uporabljen tudi s strani terorističnih skupin. Tradicionalno je IFTS uporabljen za plačilo za nelegalno blago ter storitve ali aktivnosti z namenom financiranja terorizma in pranja denarja.

IFTS ima več različnih pojavnih oblik. Med njimi so najbolj znane oblike: »hawala«, »hundi«, »black market peso exchange«, »kitajski/vzhodnoazijski sistem« in »fei-ch'ien«. Karakteristika IFTS-ja je, da je transakcija odposlana, prenesena in dostavljena kot denarni dobiček mimo konvencionalnih finančnih tokov, kar omogoča teroristom lažji in bolj prikrit način prenašanja in dostavljanja denarja, pri čemer pa ne puščajo nikakršnih sledi o izvedeni transakciji. To zelo otežuje delo preiskovalcem, česar pa se teroristi zelo dobro zavedajo in zato se te oblike prenosa denarja tudi poslužujejo.

Z IVTM se lahko dosegajo enaki cilji, ampak ker tu ne obstaja sistemska infrastruktura je zato potrebna večja osebna vpletenost za izvedbo IVTM operacije. IVTM bi bil zato nekoliko bolj »okoren« način za nekatere nelegalne aktivnosti npr. individualna plačila imigrantov za tihotapljenje v državo, vendar zelo učinkovit za prenos velikih količin denarja.

Navkljub povečanemu nadzoru nad nelegalnimi storitvami s strani FATF-a (Financial Action Task Force), je zaradi svoje anonimnosti in hitrosti katere IFTS nudi, še vedno zelo priljubljen mehanizem med teroristi. Razlog njegove uporabe pa je lahko tudi kulturni in pragmatičen, predvsem na nekaterih območjih, kjer je bančna infrastruktura slaba ali pa sploh ne obstaja (Shah 2007, 202).

3.2 VRSTE NEFORMALNIH OBLIK PRENOSA DENARJA

3.2.1 »Hawala ali Hundi sistem«

»Hawala ali hundi³« je hiter, varen in zanesljiv sistem prenosa denarja tako v državah od koder izvira, kot tudi drugje. Je nakazilni sistem, ki poteka vzporedno in v večini primerov neodvisno od formalnega bančnega sistema. Temelji na zaupanju med posredniki, ki vodijo izpostave tega sistema v številnih državah Bližnjega vzhoda in na Zahodu. Je komercialno omrežje, ki lahko brez kakršnihkoli omejitev in ovir prenaša fonde dobesedno kamorkoli. Sistem je bil prvotno zasnovan za trgovanje med oddaljenimi regijami, kjer je bil konvencionalni bančni sistem nezanesljiv, slab ali odsoten, kasneje pa so ga začeli uporabljati oz. izrabljati tudi za nelegalne, teroristične namene (Jost in Sandhu 2000, 1).

Beseda »hawala« izvira iz arabskih korenin in pomeni spremeniti in transformirati. »Hawala« je definirana kot račun za izmenjavo ali kot zaupnica. Beseda »hawala« je uporabljena tudi v izrazu »hawala safar«, kar pomeni potovalni ček (El-Qorchi in drugi 2003, 12).

FATF za opredeljevanje »hawale« uporablja sledečo definicijo: »Hawala sistem je sistem, ki se uporablja za prenos denarja iz ene lokacije na drugo in deluje izven tradicionalnih bančnih kanalov. Storitve zajete v tej široki definiciji so izvajane s strani največjih multinacionalnih podjetij pa vse do majhnih lokalnih mrež, tudi terorističnih skupin. Lahko gre za zakonite ali nezakonite dejavnosti, vendar se pri obeh, zakonitih in nezakonitih dejavnostih, uporablja različne metode in številna orodja za učinkovit in predvsem prikrit prenos denarja« (FATF 2004-2005, 5).

Komponente oz. značilnosti, ki ločujejo »hawala sistem« od drugih alternativnih nakazilnih sistemov so zaupanje in široka uporaba vez in poznanstev, kot so npr. družinske vezi ali regijska, nacionalna ali verska pripadnost, kar omogoča teroristom bolj prikrito in manj sumljivo uporabo za financiranje svojih aktivnosti. Za razliko od tradicionalnega bančništva, »hawala« ne uporablja pogajalskih faktorjev, saj se prenos denarja zgodi zasnovan na komunikaciji med »hawala« posredniki ali »hawala« preprodajalci znotraj mreže.

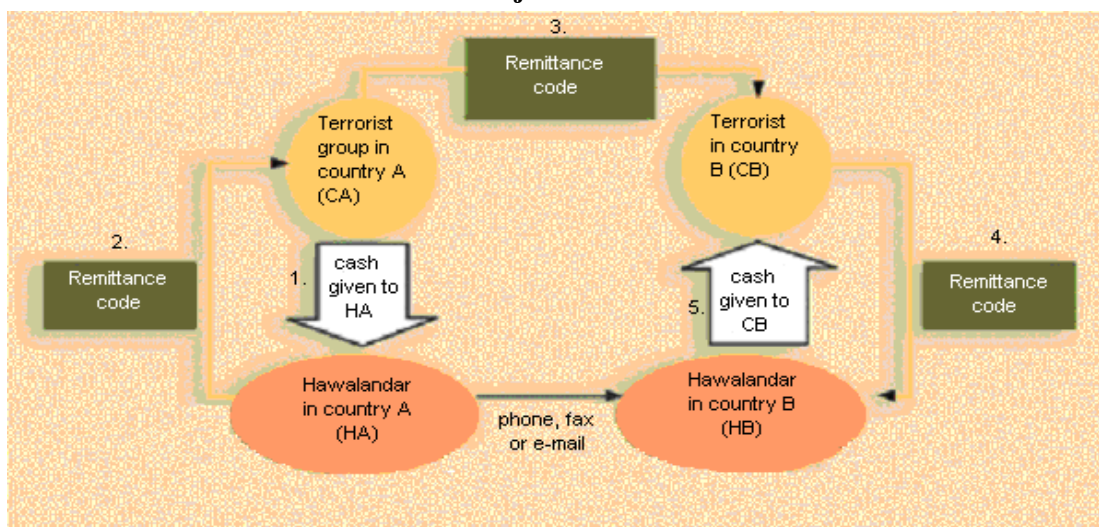
³ Uporabljata se oba izraza, tako »hawala« kot »hundi«, saj med njima ni nikakršne razlike v načinu uporabe in delovanja. Razlikujeta se le v tem, da izraz »hawala« izhaja iz Indije, medtem ko izraz »hundi« izhaja iz severnega Pakistana«. Oba izraza pa ste se razširila in se danes uporabljata po celem svetu.

»Hawala« predstavlja dokaj zapleten sistem prenosa denarja. Verjetno je tudi to eden izmed razlogov, da se teroristi raje poslužujejo ostalih načinov financiranja, kljub temu, da niso tako učinkoviti kot »hawala sistem«.

Sam proces prenosa denarja s »hawala sistemom« poteka tako (glej sliko 3.1), da teroristična organizacija (CA) iz države A, ki ima namen izvesti teroristično akcijo v neki drugi državi (B), želi dostaviti denar teroristu ali teroristični celici (CB) v državi B, ki naj bi ta napad izvedel. »Hawala« posrednik v državi A (HA) prejme denar od teroristične organizacije CA in mu v zameno da kodo za avtentikacijo (točka 1. in 2.). CA mora to kodo posredovati CB-ju (točka 3.). HA preko telefona, elektronske pošte ali faksa kontaktira »hawala« posrednika v državi B (HB), s katerim se dogovori, da dostavi denar v lokalni valuti CB-ju. CB mora za prejem denarja predati avtentikacijsko kodo HB-ju (točka 4. in 5.). HA je lahko poplačan tako, da zaračuna provizijo CA-ju ali skozi devizni tečaj. Po nakazilu je HA zadolžen pri HB. Poravnava dolga pa se lahko zgodi na različne načine, tako finančne, preko dobrin ali storitev (El-Qorchi 2002).

Poravnava dolga s strani HA do HB, kateri se je pojavil z prvotno transakcijo, se lahko zgodi preko uvoza dobrin oz. z »obratno hawalo«. »Obratna hawala« pa ne pomeni, da je poravnava izvedena preko istih »hawala« posrednikov. Lahko so vključeni tudi drugi posredniki, poravnava pa je lahko del kakšne druge transakcije. Tako je »obratna hawala« lahko preprosta ali kompleksna. Poravnava pa se lahko zgodi tudi preko uvoznih transakcij, npr: HA lahko pokrije svoj dolg tako, da bo financiral izvoz v državo B, kjer je HB uvoznik ali posrednik (El-Qorchi in drugi 2003, 13-14).

Slika 3.1: Primer »hawala« transakcije

Vir: El-Qorchi (2002).

»Hawala« sistem ima globalne razsežnosti, saj se območje delovanja »hawala« posrednikov hitro širi po celem svetu. Zlasti Združeni arabski Emirati, še posebej Dubaj, je znan po tem, da se tu ukvarjajo z zelo velikimi transakcijami. Ta neformalen sistem temelji na kratkem časovnem roku, obljubah in se večinoma uporablja s strani teroristov v Pakistanu, Indiji in južni Aziji. Celice Al Kaide, ki so operativne celice, se opirajo na »hawalo«, kar pomeni zaupanje, varstvo, to je finančno poslovanje brez papirnih dokumentov, in deluje na podlagi zaupanja med »hawala« posredniki.

Vsote, ki so vsako leto prenesene skozi »hawala« sistem je nemogoče točno določiti, vendar obstajajo podatki, da se v sistemu obračajo milijarde ameriških dolarjev. V Pakistanu uradniki predvidevajo, da vsako leto v državo vstopi od 5 do 7 milijard ameriških dolarjev preko »hawala« kanalov. Interpol predvideva, da v Indiji »hawala« obsega 40% bruto domačega proizvoda. Prav tako je predvideno, da gre vsako leto preko »hawala« kanalov od 100 do 300 milijard ameriških dolarjev po celem svetu (Chene 2008, 3).

Karakteristike, ki naredijo »hawala sistem« učinkovit za nalaganje in prenos denarja z namenom financiranja terorizma, ga naredijo tudi zelo učinkovitega za pranje denarja. V številnih primerih pri poslovanju z »hawalo« namreč izgleda, kot da je denar zakonit, saj so ga mehanizmi in tehnike »hawale« zmožne spreobrniti v skoraj katerokoli obliko in ponujajo številne zmožnosti, ki dajo denarju navidezno legitimnost. Zaradi učinkovitosti »hawale« v procesu pranja denarja, so se slednjega sčasoma začele posluževati tudi teroristične skupine (Jost in Sandhu 2000, 10).

Kot lahko vidimo, se teroristi za financiranje svoje dejavnosti poslužujejo tudi »hawale«. Njihov krog »ciljnih« držav, kjer uporabljajo »hawalo« kot način njihovega financiranja pa se širi. Najpogosteje je »hawala« uporabljena s strani teroristov v Indiji, Pakistanu, Afganistanu in Združenih arabskih Emiratih, prav tako pa obstaja sum, da se uporablja tudi za financiranje terorističnih dejavnosti v ZDA in Evropi, predvsem v Veliki Britaniji. Res pa je, da verjetno obstaja mnogo več primerov uporabe »hawale« s strani teroristov, vendar jim preiskovalci zaradi učinkovitosti sistema niso uspeli priti na sled. V primeru, ko pa se je pojavil sum uporabe »hawale« v teroristične namene, v večini primerov organom pregona ni uspelo pridobiti zadostnih dokazov za dokončanje primerov in so jih na koncu morali opustiti brez zakonskih posledic za osumljene. Ta način financiranja je praktično skrajno orodje za financiranje teroristov, nikoli pa ni bil glavni vir za prenose denarja. (Brisard 2002, 8).

3.2.2 »Black Market Peso Exchange«

»Black Market Peso Exchange« (BMPE) je bil ustvarjen kot način čezmejnega prenosa denarja. Napačna je trditev, da je bil BMPE ustvarjen z namenom pranja denarja povezanega z drogami, saj je bil prvič uporabljen že leta 1970 za potrebe kolumbijskih uvoznikov. Nadzor valut, ustanovljen s strani kolumbijske vlade v tistem obdobju, je zagotavljal, da so uvozniki dosledno plačevali svoje obveznosti in davke. Menjalniške kontrole pa so z omejitvijo zneska oz. količine kupljene stabilne valute okrnile zmožnosti pridobivanja valut potrebnih za plačevanje računov za produkte kupljene preko morja. Z omejitvijo kupovanja valut je bila omejena tudi količina uvoza.

Z začetkom trgovanja z drogo v osemdesetih letih, se je zahteva po kolumbijski valuti s strani preprodajalcev srečala z potrebo kolumbijskih uvoznikov po stabilni valuti. Zahteve preprodajalcev in potrebe kolumbijskih uvoznikov pa so zadovoljili kolumbijski »brokerji« in njihovi sodelavci v ZDA, ki so služili na račun razlike med uradnim in črnim menjalniškim tečajem (Buencamino in Gorbunov 2002, 4).

BMPE sistem deluje na podoben način kot »hawala« sistem. Sam proces se začne z dolarji, pridobljenimi od prodaje drog v ZDA. Prekupčevalec z drogo mora uporabiti ta denar za plačilo dobavitelju v Kolumbiji, vendar za to ne more uporabiti finančnih institucij za mednarodni prehod denarja, brez da bi njegova dejavnost pritegnila pozornost oblasti. Prekupčevalec tako uporabi »brokerja«, ki ta denar vloži v neko nebančno podjetje. »Broker« nato v partnerskem podjetju v Kolumbiji organizira, da dobavitelj v Kolumbiji dobi denar v lokalni valuti, torej pesih. »Broker« pri tem zaračuna večji menjalniški odstotek, kot je v uradnem dolar/peso menjalniškem tečaju. V tem trenutku je bil denar uspešno prenesen do dobavitelja brez fizičnega premika. Da pa denarni tok ostane uravnotežen, »broker« kupi pesote od Kolumbijskih uvoznikov, kateri se s tem izognejo plačilu davkov in z dolarji plačujejo svojim dobaviteljem v ZDA ali katerikoli drugi državi s katero poslujejo (FATF 2000, 4).

BMPE se je tako razširil in ubral bolj kriminalno smer, saj se ga uporablja večinoma za pranje denarja zasluženega z preprodajo drog. Kolumbijski črni trg pa ni edini tak primer, je le eden izmed mnogih črnih trgov, ki jih lahko najdemo povsod po svetu. Ponekod so celo tako odkriti, da svoje menjalniške tečaje objavljajo preko medijev in so tolerirani s strani vlade, ki kdaj pa kdaj tudi koristi njihove usluge.

Res je, da se BMPE uporablja v Kolumbiji in ZDA z namenom prenosa denarja pridobljenega od preprodaje drog, vendar se sam sistem ne razlikuje bistveno od »hawale«.

Razlika je v tem, da se »hawala« uporablja predvsem v Indiji in državah Bližnjega vzhoda, BMPE pa v Kolumbiji in ZDA, vendar je načeloma sistem delovanja enak. V obeh sistemih sta potrebna dva posrednika v različnih državah, ki transakcijo izvedeta tako, da prejemnik dobi znesek v njegovi lokalni valuti, pri tem pa ne puščata skoraj nikakršnih ali celo nič sledi. Prav tako se oba sistema uporabljata v legalne namene in sta izrabljena za nelegalne, tudi za pranje denarja. Razlika je predvsem v viru pridobljenega denarja, ki je pri BMPE preprodaja drog, »hawala« pa se nanaša bolj na druge načine pridobivanja denarja in ne toliko na preprodajo drog.

Glede nato, da teroristične organizacije financirajo svoje dejavnosti tudi preko zelo donosne trgovine z prepovedanimi drogami in obstajajo podatki, da je 2,800 ton opija, kar je 280 ton heroina, v rokah Talibanov, Al-Kaidine mreže vojskujočih Islamistov in drugih afganistanskih in pakistanskih preprodajalcev, bi lahko teroristične organizacije za prenos denarja, pridobljenega od preprodaje prepovedanih drog, uporabili BMPE, le da bi bila valuta drugačna. Prav tako so znane povezave terorističnih organizacij z kriminalnimi združbami, kar nakazuje na to, da se lahko teroristi povežejo tudi z preprodajalci drog in posredniki, ki bi tako kot »brokerji« prenašali denar, pridobljen od preprodaje droge teroristom in njihovim celicam povsod po svetu, brez puščanja sledi (Buencamino in Gorbunov 2002, 9).

3.2.3 »Chop sistem«

»Chop« sistem deluje na enak sistem kot »hawala« in je še danes v uporabi. Tako kot »hawala«, je tudi »chop« sistem lahko uporabljen v teroristične namene. Sistem deluje tako, da če bi finančni podpornik terorizma v državi A želel nakazati denar teroristu ali teroristični celici, ki bi izvedla napad v državi B, bi šel do »brokerja« in mu sporočil komu želi dostaviti denar in v kakšni vsoti. »Broker« bo denar vzel in posredniku v državi B posreboval le najnujnejše podatke (vsoto nakazanega denarja, ime prejemnika, čas in lokacijo predaje nakazanega denarja). »Broker« naredi tudi »chop« - to je lahko zelo preprosta stvar, kot je npr. pretrgana avtobusna vozovnica – katere en del bo po postu poslal posredniku v državo B, drug del pa bo dal finančnemu podporniku terorizma oz. klientu, ki je transakcijo sprožil. Slednji bo svoj del karte prav tako poslal prejemniku nakazila, v tem primeru teroristu oz. teroristični celici v državi B. Ko se posrednik in prejemnik v državi B srečata, morata pri tem oba imeti en del pretrgane vozovnice, drugače posrednik denarja ne preda. Ta vozovnica, razglednica, letak, itd., je le varnostni ukrep, s katerim se posrednik prepriča, da je prejemnik nakazila resnično prava oseba (Buencamino in Gorbunov 2002, 3-4).

»Chop« sistem se torej od »hawale« razlikuje le v tem, da se pri »hawali« izmenja avtentikacijska koda med »hawala« posrednikom in naročnikom v državi A ter med »hawala« posrednikom in prejemnikom nakazanega denarja v državi B, pri »chop« sistemu pa se namesto avtentikacijske koda izmenja vozovnico, razglednico itd., pretrgano na dva dela. Pri obeh sistemih pa ne ostane nobena sled za izvedeno transakcijo.

3.2.4 Ostali sistemi

Poleg teh treh večjih nakazilnih sistemov, so člani FATF opredelili tudi primere podobnih, vendar nepovezanih sistemov, uporabljenih v manjšem številu v njihovih državah. Eden bolj znanih sistemov je kitajski »fei-ch'ien«⁴ sistem, ki temelji na družinskih vezeh in tako predstavlja vez, s katero je dokaj lahko prenesti denar v drugo državo. Francija je prav tako omenila neformalno nakazilno mrežo med njo in severno Afriko, Španija pa neformalne aktivnosti v povezavi s prenosom denarja med Španijo in špansko enklavo Melilla v Maroku. Tudi Italija se je soočala z primerom, v katerem so predstavniki banke iz JV Azije ponujali njihovim imigrantom v Italiji neformalni nakazilni sistem. Imigrantske populacije Turčije in bivše Jugoslavije prav tako redno uporabljajo nakazilni sistem za premik denarja iz Nemčije, Nizozemci pa so zaznali sistem, ki zagotavlja premik denarja za imigrante iz Suriname.

Kljub temu noben od teh sistemov ne pade v večjo shemo, si vsi delijo podobne karakteristike kot »hawala«, in sicer pomanjkanje zapiskov in dokumentacije identifikacije stranke ter možnost zlorabe s strani terorizma in kriminalnih združb (FATF 2000, 7). Povsem verjetno je namreč, da bi se teroristi pričeli posluževati katere od teh oblik neformalnega prenosa denarja, s katerim bi financirali svoje aktivnosti v vseh delih sveta. Terorizem se namreč zelo hitro širi in dobiva globalne razsežnosti. S širjenjem teroristične aktivnosti pa se širijo tudi načini njihovega financiranja. Tako se teroristi financirajo iz različne palete virov, med njimi pa tudi neformalne oblike prenosa denarja, ki sem jih opredelila v tem poglavju. Ti sistemi so za teroriste zelo učinkoviti, saj obstaja zelo malo ali celo nič dokazov, ki bi lahko

⁴ »Fei-ch'ien« ali »leteči denar« sistem se je razvil že v času Tang dinastije (618-907 n.š.), predvsem zaradi ekonomske rasti, ko se je pojavila potreba po nakazilnih sistemih in sistemih za prenos denarja. Sistem se je s pomočjo Kitajcev, ki so živeli v drugih državah kaj hitro razširil v večja mesta Japonske, Rusije in SV Azije. »Fei-ch'ien« sistem temelji na dveh delih, ki sta zasnovana na družinskih vezeh in poznanstvu. V praksi to izgleda tako, da se en del družine odseli v drugo državo in tam odpre svoje podjetje, drugi del družine pa ostane doma. Na ta način je med družino ostala vez, preko katere je bilo dokaj lahko prenašati denar. Ta sistem je v 19. stoletju z valom emigracij postal internacionalen. Sistem je bil zelo učinkovit, saj je »struktura znotraj družine« ponujala anonimnost pri transakciji (Buencamino in Gorbunov 2002, 3).

nakazovale na financiranje teroristične dejavnosti skozi te sisteme in teroristi se tega zelo dobro zavedajo. Prav tako IFT sistemi v mnogih državah predstavljajo tudi legalen način prenosa denarja, ki ga migrantski delavci pošiljajo svojim družinam v matične države, in zaradi tega je še težje ugotoviti, kdaj se ti sistemi zlorablajo v teroristične namene.

3.3 ZNAČILNOSTI NEFORMALNIH OBLIK PRENOSA DENARJA, KI SO POMEMBNE ZA FINANCIRANJE TERORIZMA

Neformalne finančne mreže oskrbujejo z osnovnimi storitvami izseljence, trgovce, nevladne organizacije in celo vladne agencije v številnih državah, vendar pa so hkrati tudi zelo ranljive za številne finančne zlorabe, ki se jih poslužujejo tudi teroristične skupine. To pa seveda predstavlja velik izziv, kako najti primerno in učinkovito pot za nadaljevanje legalnih neformalnih storitev brez ogrožanja kriminalne kontrole in varnostnih ciljev.

IFTS vsebuje veliko različic, ki se med seboj ne razlikujejo bistveno. Vsem oblikam IFTS pa je skupno, da se arhivi o opravljenih prenosih denarja ne hranijo na daljši rok, kar bistveno olajša teroristom prenašanje denarja, ne da bi pri tem puščali dolgotrajne sledi o izvedenih prenosih za izvedbo njihovih dejavnosti (pomanjkanje papirne sledi). Prav tako neformalne oblike prenosa denarja predstavljajo zelo učinkovit, hiter in zanesljiv način prenosa denarja, ki temelji na zaupanju med IFT posredniki.

Poleg vseh teh značilnosti, ki jih bom podrobneje opredelila v nadaljevanju, so bistvene karakteristike IFT sistemov tudi, da se pojavljajo težave pri interpretaciji IFTS zapisov, zato je posledično tudi zelo težko ugotoviti ali politike in ukrepi, ki se nanašajo preprečevanje IFT sistema kot sistema financiranja teroristov dosežajo želene rezultate, saj teroristi zelo spretno zakrivajo sledi o izvedenih prenosih denarja, kar pa oblastem zelo otežuje preiskovanje in pridobivanje dokazov. Značilnosti, ki naredijo sistem zelo uporaben za uporabo v teroristične namene so tudi težko prepoznavanje IFT sistemov in njegovo prepletanje z drugimi poslovnimi dejavnostmi ter prilagodljivost. Nemalokrat pa se zgodi, da uporaba teh neformalnih oblik povzroči tudi kolateralno škodo (Biersteker in Eckert 2008, 177).

3.3.1 Pomanjkanje papirne sledi

Hranjenje in arhiviranje dokumentov je pri IFTS posrednikih kratkoročno in se izvaja le dokler računi niso pokriti. Ker je večina prenosov denarja izvedena preko telefona ali faksa, prihaja do netransparentnosti. V redkih primerih se za prenos denarja prejemniku uporabi tudi telefonsko bančništvo ali internet, vendar gre tu za dvorezni meč, saj se na ta način pušča preiskovalcem sledi. V primerih, ko se ve, da neka stranka z uporabo IFT sistema krši zakon, oz. da se sistem uporablja za nelegalno teroristično dejavnost, se zapiski in poročila ne vodijo in zapisujejo.

Vsote, prenesene skozi »hawala« sistem je zelo težko določiti. Še težje pa je določiti kolikšen delež pri teh prenosih se namenja za financiranje teroristične dejavnosti. Sama narava »hawale« sistema je zelo skrivnostna in omogoča teroristom zelo veliko stopnjo anonimnosti, prav tako pa se za izvedenim prenosom denarja kaj hitro zabrišejo vse sledi, če sploh obstajajo. V primerih, ko je »hawala« sistem uporabljen za namene podpiranja in financiranja teroristov, »poslovanje« poteka brez odvečnih vprašanj, kot so npr. od kje izvira denar, je to prava identiteta osebe, za kakšen točno določen namen se bo izvedel prenos denarja, itd. (Biersteker in Eckert 2008, 177-178). Tako je tudi v primeru, da se odkrije sumljiv prenos denarja in se ga poveže z financiranjem teroristične akcije, zelo težko dejansko dokazati povezavo z teroristično skupino in preiskovalci morajo najpogosteje primer opustiti.

Znano je zelo malo primerov, kjer so sumili, da se teroristi financirajo preko »hawala« sistemov, še manj pa je primerov, kjer so s preiskavo dokazali povezavo »hawale« s terorizmom.

Prvi primer, kjer so dokazali uporabo »hawale« v teroristične namene se je zgodil v Indiji, kjer je preiskava atentata na pomembnega indijskega politika razkrila, da so bili morilci pravzaprav teroristi. Ti teroristi so uporabili »hawalo« za prenos denarja, ki so ga dobili od prodaje narkotikov, preprodajalcem orožja za nakup vojaške tehnike, s katero so izvedli atentat.

Znan je tudi še en primer uporabe »hawale« s strani teroristov v Indiji. Skupina bombnih napadov v večjem indijskem mestu leta 1993 je bila namreč financirana preko »hawale«. Preiskava je razkrila, da je bil denar namenjen za podporo teh terorističnih napadov, predvsem za nakup eksploziva in za plačilo teroristov, ki so izvedli bombne napade. Ta transakcija je bila upravljana s strani »hawala« posrednikov iz Velike Britanije, Dubaja in Indije (Jost in Sandhu 2000, 14).

Znani pa so tudi nekateri primeri, kjer so sumili povezavo »hawale« z teroristično dejavnostjo, vendar organi pregona niso uspeli odkriti nikakršnih dokazov, ki bi to lahko potrdili. Najbolj odmeven je zagotovo terorističen napad na WTC in Pentagon, kjer je Interpol sumil, da je Al- Kaida financirala napad s pomočjo »hawale«. Kasnejše preiskave so pokazale, da se je Al- Kaida za financiranje napada opirala na formalni sektor Združenih držav Amerike (ZDA) in Zahodne finančne institucije (Biersteker in Eckert 2007, 177).

Avgusta 2000 sta bila med preiskavo somalijske oblike »hawale« v ZDA aretirana brata Husein. Začelo se je, ko sta nakazala večje količine denarja v Združene arabske Emirate. Pred tem je »hawala« posrednik zaprosil za licenco za mednarodno nakazovanje in sprejemanje denarja, vendar ni bila nikoli izdana. Brata sta bila dvakrat opozorjena s strani oblasti, da so denarne transakcije v druge države izven ZDA kaznivo dejanje. Kasnejše preiskave so pokazale, da sta brata Husein med septembrom 2000 in novembrom 2001 nakazala 2,8 milijona ameriških dolarjev na račun v Združenih arabskih Emiratih, kljub temu, da sta se zavedala, da kršita zakon, ker nimata licence. Oblasti v ZDA so domnevale, da je bil denar namenjen za podporo terorizma. Brata Husein sta bila leta 2002 obsojena zaradi nelegalnega nakazovanja denarja v tujino, nikoli pa jima niso dokazali, da sta financirala teroristično dejavnost oz., da je bil nakazan denar namenjen v teroristične namene (FATF 2005, 23).

Ker je za IFTS posrednike kot sem že omenila zelo redko, da vodijo dokumente o svojih denarnih prenosih, je tako zelo težko, če ne celo nemogoče izslediti izvor tega denarja. Vse kar je potrebno za nakazilo denarja je en telefonski klic in koda, ki jo mora poznati oseba, kateri je denar namenjen. Po končanem prenosu denarja pa se vsi dokumenti, kode in reference uničijo. Tako je lahko tudi v primeru, da preiskovalci odkrijejo sumljivo obliko prenosa denarja, skoraj nemogoče odkriti in povezati ta prenos s teroristi (Buencamino in Gorbunov 2002, 5-6). Na ta način ne obstaja nikakršna sled, ki bi organom pregona dala dokaz o izvajanju nelegalne aktivnosti, saj brez zapisov, vsakršnih papirnih sledi ali dokumentov, da so se prenosi denarja izvajali z namenom podpiranja in financiranja teroristične dejavnosti, organi pregona praktično ne morejo storiti ničesar in v večini primerov naletijo na »slepo ulico« in so kasneje primorani opustiti primer proti IFTS posrednikom in posameznikom, za katere se sumi, da podpirajo izvajanje terorističnih aktivnosti (Biersteker in Eckert 2008, 177-178).

3.3.2 Učinkovit in hiter prenos denarja

IFT sistemi se lahko kosajo z ostalimi nakazilnimi sistemi zaradi enega preprostega razloga – stroškovne učinkovitosti. Za vodenje »hawala« poslov se namreč ne potrebuje večje količine denarja, saj so stroški vodenja razmeroma majhni. Tako se lahko nek »hawala« posrednik, ki je lahko tudi podpornik teroristične organizacije legalno ukvarja z neko lokalno obrtjo ali ima v lasti podjetje, kot je na primer turistična agencija, s čimer prikrije svoje nelegalne aktivnosti. To podjetje lahko deluje v majhnem najetem prostoru, ki ne predstavlja velikih stroškov za lastnika. Tudi zaposleni v teh majhnih podjetjih navadno nimajo zdravstvenega zavarovanja in pokojninskega načrta, njihove plače pa so nizke. V velikih primerih pa »hawala« posredniki delujejo celo tako, da je njihova pisarna le miza v kavarni, njihovi edini strošek pa je mobilni telefon in prenosni računalnik. Tako so posledično stroški nižji tudi za samo teroristično organizacijo oziroma stroški izvedbe posamezne teroristične aktivnosti (Buencamino in Gorbunov 2002, 2).

IFT nakazila se zgodijo v zelo kratkem času, ponavadi v nekaj urah, zagotovo pa v roku enega, maksimalno dveh dneh, za razliko enega tedna, potrebnega za nakazilo denarja preko ene ali več bank. Prav tako je pri konvencionalnem bančnem sistemu potrebno upoštevati še praznike, vikende in časovne cone, ki čas prenosa denarja še podaljšajo. Pošiljanje denarja preko pošte pa je tvegan način, ki lahko traja tudi več tednov. Ta sistem je poleg stroškovne učinkovitosti zelo učinkovit za zlorabo z namenom financiranja teroristične dejavnosti tudi zaradi njegove hitrosti. Tako se lahko denar teroristu, ki naj bi napad izvedel, nakaže le nekaj dni pred načrtovanim napadom. S tem se zmanjša možnost odkritja načrtovanega napada, prav tako pa organi pregona za preiskovanje sumljivih prenosov denarja potrebujejo bistveno več časa, da jih povežejo s terorizmom, v tem času pa se načrtovani napad že lahko izvede in teroristi dosežejo svoj cilj (Jost in Sandhu 2000, 5).

3.3.3 Zanesljivost sistema neformalnih oblik prenosa denarja

Ti sistemi pa so tudi zelo zanesljivi. Kompleksne mednarodne transakcije, katere vključujejo klientovo lokalno banko, korespondenčno banko, glavno pisarno tuje banke in pisarno v prejemnikovi banki, znajo biti zelo problematične. V vsaj enem primeru je bilo zabeleženo, da je podjetje želelo iz ZDA poslati večjo vsoto denarja v južno Azijo. Ta denar pa se je v mreži prenosov enostavno izgubil. Ko je banka naposled le izsledila ta denar, kar je

trajalo več tednov, je bil ta denar vrnjen pošiljatelju. Pošiljatelj se je nato obrnil na lokalnega IFTS posrednika, kateremu je uspelo izvesti prenos denarja v manj kot enem dnevu. Zanesljivost je torej tesno povezana z učinkovitostjo oz. hitrostjo izvedenega prenosa denarja. Teroristi bi tako lahko v primeru uporabe tradicionalnega bančništva izgubili več tednov, saj sistem ni tako zanesljiv kot IFT sistem. Tako bi morali preložiti celotne načrte glede kraja in izvedbe samega napada. Prav tako bi zaradi izgube denarja v tej mreži prenosa banka izvedla preiskavo, kje je ta denar od kje je prišel in kam je namenjen. Tako se še poveča možnost, da se odkrije za kakšne namene bo uporabljen ta denar. Teroristi bi na ta način veliko bolj tvegali, da jih odkrijejo, kot če bi uporabili prenos denarja preko IFT sistemov. Zelo pomemben del poslovanja z IFT sistemi je namreč zaupanje, s čimer se močno zmanjša možnost odkritja zlorabe IFT sistemov v teroristične namene (Buencamino in Gorbunov 2002, 5).

3.3.4 Zaupanje med posredniki neformalnih oblik prenosa denarja

IFT sistemi torej temeljijo na zaupanju med posredniki, ki vodijo izpostave tega sistema v številnih državah Bližnjega vzhoda in na Zahodu, s čimer se njihovi uporabniki izognejo nadzoru s strani države, prav tako se izognejo tudi plačevanju davkov⁵. Dokazano je bilo, da se operativne celice Al Kaide opirajo na IFT sisteme, pravzaprav na »hawala« sistem, ki prav tako temelji na zaupanju in varstvu med denarnimi »hawala« posredniki (Brisard 2002, 8).

3.3.5 Težave pri interpretaciji zapisov neformalnega sistema prenosa denarja

Kljub temu, da večina IFTS posrednikov po opravljenem poslu takoj uniči vse sledi, ki bi jih lahko povezovali z teroristično dejavnostjo, pa nekateri posredniki hranijo zapise in vodijo poslovne knjige tudi po tem, ko so bili računi že pokriti in posel končan. Teh sledi pa ni ravno lahko odkriti in izslediti, predvsem zaradi številnih prenosov denarja, ki se na ta isti način izvajajo vsak dan. IFTS poslovne knjige so za preiskovalce pogosto neuporabne. Namreč začetnice in številke, ki so za IFTS posrednika zelo pomembne, so za organe

⁵ V južni Aziji »črna« ali vzporedna ekonomija predstavlja kar 30 do 50% »bele« oz. beležene in dokumentirane ekonomije. Denar, nakazan skozi uradne kanale velikokrat izzove natančen pregled s strani davčnega inšpektorata. IFT sistemi pa zagotavljajo nakazilni kanal brez možnosti davčnih inšpekcij.

pregona, če ne razkrivajo ničesar o prenosu, znesku, času, imenih ali organizacijah, popolnoma neuporabne.

Nekateri zapisi so hranjeni celo več let. Obstaja več primerov v ZDA, Evropi in južni Aziji, kjer so organi pregona sumili, da se IFT sistemu uporabljajo za financiranje teroristične dejavnosti. Preiskovalci so odkrili tudi velike količine zapisov in poslovnih knjig (glej tabelo 3.1), ki so vsebovali informacije o pošiljatelju, prejemniku, zneskih, valuti, zaračunani proviziji, času, itd., vendar so bili ti zapisi vodeni v šifrah in jih je bilo nemogoče razvozlati brez sodelovanja ljudi, ki so te zapise vodili. Slednji pa ravno tako niso bili preiskovalcem v veliko pomoč, saj ne posedujejo bistvenih informacij o svojih strankah.

Tabela 3.1: Primer poslovne listine IFT sistema⁶

16/6/98	Vinod	100000	37.6	2659.57	F-1202
16/6/98	Ashish	250000	39.25	6369.42	F-1203
17/6/98	Suresh Kumar	300000	39.25	7643.31	B-8147
17/6/98	Vinod	150000	39.75	3773.58	F-1205
18/6/98	Manoj	300000	41.25	7272.72	B-8148
18/6/98	Vinod Bhai	350000	42.2	8293.83	L-2160
18/6/98	Ganesh Trading	200000	38	5263.15	५२३
19/6/98	Suresh Kumar	175000	39.5	4430.37	B-8149

Vir: Jost in Sandhu (2000, 14).

Torej v primeru, ko papirna sled obstaja, je slednjo zelo težko interpretirati, še težje pa je med seboj povezati vse sledi, ki bi vodile do trdnih dokazov, da so se IFT sistemi uporabljali za financiranje teroristične aktivnosti. Prav tako pa preiskovanje in razkrivanje takih aktivnosti zahteva sodelovanje več organov, od preiskovalcev do pravosodja (Biersteker in Eckert 2008, 178).

⁶ Pri IFTS vodenje dokumentov pomeni pregled, koliko denarja in komu je kdo dolžan. Tabela je bila narejena iz podatkov, zaseženih pri eni od preteklih preiskav in predstavlja enega od načinov, kako IFT posrednik vodi svojo papirologijo, v primeru, da se le ta izvaja.

Prvi stolpec beleži datum transakcije. Drugi stolpec vsebuje ime IFT posrednika, kateremu je dolgovan denar. Tu se zaradi anonimnosti uporablja delna imena, kot je »Vinod« ali kratice - »DK«. Tako preiskovalcem tudi v primeru odkritja poslovnih knjig, ki pričajo o izvedbi IFT transakcij, ti podatki ne koristijo veliko. Tretji stolpec prikazuje količino dolga, četrti pa menjalniški tečaj (iz dolarja v rupee) na dan transakcije. Peti stolpec prikazuje vrednost transakcije v dolarjih, zadnji stolpec pa prikazuje način opravljenega plačila.

Zapisi kot je npr. »F-1202« ponavadi predstavljajo banko (F lahko pomeni »first bank«, 1202 pa lahko predstavlja številko čeka).

3.3.6 Prepoznavanje neformalnih oblik prenosa denarja in njihovo prepletanje z drugimi poslovnimi dejavnostmi

IFTS ni vedno samostojen posel. Nekateri posamezniki, ki vodijo potovalne agencije ali razne prodajalne trgovine, lahko vzporedno ali kot dodatne usluge za svoje stranke, izvajajo tudi IFTS dejavnosti. Prenosi denarja so lahko kombinirane z zlatom, diamanti ali drugimi dobrinami. »Hawala« in financiranje teroristične aktivnosti nasploh so lahko dobro skrite med ostale vsakodnevne in nesumljive prenose denarja⁷. IFTS se dobro prepleta tudi z ostalimi dejavnostmi, kot so turistične agencije, razne trgovine, videoteke, starinarnice, itd..

V nekaterih primerih se IFTS posli prepletajo z finančnimi institucijami - lahko vsebujejo bančne ali borzne račune, menjalniške biroje, ponujajo telefonske ali faks storitve ali pa se poslužujejo nepremičninskih poslov. Take oblike prepletanj še bolj prikrijejo prenos denarja z namenom financiranja teroristične dejavnosti in na ta način še povečajo že tako velike težave s katerimi se soočajo preiskovalci, ko se srečujejo z korespondenčnimi ali prehodnimi računi, saj je zelo težko dobiti informacije o pravih upravičencih teh denarnih prenosov. Za lažje razumevanje si lahko pogledamo naslednji primer: prekupčevalec z valutami v določeni državi lahko dobi ali pošlje nakazilo za »hawala« stranko od ene ali dveh tujih bank. Ko je denar nakazan in knjižen na korespondenčnem računu na banki v ZDA, je izredno težko ali celo nemogoče določiti vpletene v tem prenosu. Z enakim izzivom se srečamo, če imajo IFTS posredniki ali njihovi klienti bančne račune v privatnih bančnih oddelkih. V takšnih primerih je za bančnike, borznike, denarne menjalnice, itd. pomembno, da so seznanjeni z IFTS vzorci in jih tako lažje prepoznajo in prijavijo oblastem kot sumljive. Z skrivanjem prihodkov od kriminalnih aktivnosti, kot so tihotapljenje zlata, trgovina z ljudmi, prekupčevanje z drogami in orožjem, terorizem, prevare, utaje davkov in korupcija, IFTS postavlja ovire za oblasti in jim onemogoča sledenje denarju do zadanih destinacij.

Teroristi se torej lahko na ta način poslužujejo finančnih sredstev, pri čemer je skoraj nemogoče ugotoviti njihovo pravo identiteto in število vpletenih, prav tako pa z skrivanjem in prepletanjem z raznimi finančnimi institucijami povečajo možnost, da njihova dejavnost ni prepoznana in sumljiva, temveč ostane skrita vse dokler denar ne prispe na ciljno točko, kjer se nato porabi za izvedbo teroristične dejavnosti (Biersteker in Eckert 2008, 182-183).

⁷ Primer: napačno izdajanje računov za uvožene in izvožene dobrine lahko pomaga IFTS operaterjem pri pranju denarja. Operater tako npr. plača 20.000 ameriških dolarjev uvozniku računalniške opreme. Operater nato z prodajo te opreme zasluži veliko več od vplačanega denarja in tako prikrije teh 20.000 ameriških dolarjev. Pri takem poslu, ki je vreden od 1-2 milijona dolarjev, prej vplačanih 20.000 dolarjev ne bo vzbujalo nobenega zanimanja (Biersteker in Eckert 2007, 178).

Odkrivanje in dokazovanje teroristične aktivnosti je pri takem mešanju in prepletanju različnih dejavnosti in poslov zelo težko, saj lahko podjetja z velikimi kapacitetami in prenosi denarja zelo enostavno skrijejo IFTS posle med vsakodnevnimi poslovanji in jih pogosto nikoli ne odkrijejo (Biersteker in Eckert 2008, 178-179).

Po 11. septembru 2001 so se pričele pojavljati skrbi, da je »hawala« zlorabljen za namene pranja denarja in z njim povezanega financiranja terorizma. Značilnosti »hawale« naredijo sistem zelo uporaben tudi za pranje denarja, zasluženega z kriminalno aktivnostjo in namenjenega za teroristične dejavnosti. Ker je »hawala sistem« anonimen za uporabnike in ne potrebuje veliko dokumentacije, je tveganje odkritja financiranja terorizma minimalno. To je tudi eden izmed glavnih razlogov, zakaj se teroristi poslužujejo omenjenega načina financiranja svojih aktivnosti, t.j. kombinacije »hawale« in pranja denarja. Poleg tega je formalni bančni sistem v zadnjih letih postal še bolj nadzorovan, zato je verjetnost, da se bodo teroristi v bodoče še pogosteje posluževali neformalnih oblik prenosa denarja oz. »hawale«, ki se prepleta z pranjem denarja še večja.

Interpol je definiral pranje denarja kot »katerokoli dejanje ali poizkus dejanja, s katerim se prikrije identiteta nelegalnih prihodkov, tako, da izgleda, kot da izvirajo iz legalnih virov« (Chene 2008, 6).

Pranje denarja preko formalnega finančnega sistema ima veliko rizičnih faktorjev, ki so se z uvedbo »know your customer« kampanj še povečali. Tihotapljenje večjih vsot denarja po nenadzorovanem območju pa tudi predstavlja veliko tveganje za odkritje delovanja in financiranja teroristov. »Hawala« zmanjša tovrstna tveganja pri transakciji in omogoča prenos oz. »vstavljanje« denarja v bančni sistem brez formularjev in dokumentov, ki jih zahteva formalni bančni sistem (Chene 2008, 5).

Pranje denarja navadno vključuje tri faze. »Hawala«, ki jo uporabljajo teroristične organizacije, je lahko prepletena v vsaki od teh treh faz. Te faze so:

- **PLASMA (predpranje):** To je prva faza, ki se začne, ko storilec, ki je pridobil protipravno premoženjsko korist, to premoženje ali denar izroči pralcu. S tem denar vstopi oz. se plasira na finančni trg (npr. pralec položi denar na banko). »Hawala« posrednik lahko v tej fazi učinkovito naloži denar na banko in ga upraviči z svojim legalnim poslom, ki ga »hawala« posredniki ponavadi vodijo. Na ta način financirji in podporniki teroristične dejavnosti ne vzbujajo nikakršne pozornosti, ki bi njihovo dejavnost lahko povezala z financiranjem in podpiranjem terorističnih dejavnosti.
- **PRIKRIVANJE (pranje oz. stratifikacija):** V drugi fazi, pralec ustvarja plasti, briše računovodske in bančne sledi za izvorom denarja, izvaja različne transakcije v banki

ali med bankami, nakazuje denar na druge račune, kupuje vrednostne papirje, meša umazan denar s čistim denarjem, ustanavlja se »off shore« podjetja. Teroristi se poslužujejo kombinacije »hawale« in pranja denarja zato, ker je prikrivanje denarja s »hawalo« relativno varen postopek. Ker se dokumenti o transakcijah ne vodijo, je papirna sled, ki bi preiskovalce lahko pripeljala do vira denarja oz. do financerja teroristične dejavnosti zelo slaba, ali pa sploh ne obstaja.

- **VKLJUČITEV** (integracija oz. sušenje): Ko so med izvorom denarja in opranim denarjem naložene mnoge plasti, se sled za izvorom denarja zakrije. Oprani denar je treba uvesti v finančni sistem kot popolnoma neoporečen in legitimen denar. Denar se vrne do prvotnega storilca. Nato se denar zopet vrne v gospodarstvo (nakup nepremičnine, dokapitalizacija podjetja, nakup vrednostnih papirjev) ali pa se denar uporabi za kriminalne oz. teroristične namene (reinvestiranje v terorizem) (Jost in Sandhu 2000, 8).

»Hawala« se torej prepleta z pranjem denarja, z namenom bolj prikritega in učinkovitega financiranja teroristov, saj odpravlja pomanjkljivosti in šibke točke, ki se pojavljajo pri procesu pranja denarja, hkrati pa odpravlja in zabriše vse sledi, ki bi lahko preiskovalce pripeljale do teroristov in njihovih podpornikov oz. sledi, ki bi razkrile načrtovanje teroristične dejavnosti.

Teroristi vedno prikrivajo povezavo med njimi in njihovimi viri financiranja. Tako lahko denar s »hawala« sistemom operejo, preden ga uporabijo, saj na ta način ne pritegnejo pozornosti oblasti in organov pregona. Tako njihovo financiranje lahko poteka nemoteno, hkrati pa se zmanjša tveganje odkritja tako teroristov, kot njihovih podpornikov in financerjev (Pieth 2002, 153).

3.3.7 Določevanje ciljev in izogibanje povzročanja škode nedolžnim strankam

Eden izmed izzivov, ki se pojavljajo pri uporabi IFT sistemov je, kako preprečiti ilegalna dejanja storjena z uporabo IFTS, oz. predvsem kako na ta način preprečiti financiranje teroristov, ne da bi pri tem povzročili škodo številnim nedolžnim uporabnikom tega sistema, ki IFT sistemov ne uporabljajo v teroristične namene, ampak za pošiljanje svojega težko prislužnega denarja svojim družinam v matičnih državah, in ne da bi pri tem ovirali potek legitimnih poslov in transakcij. Vsi preiskovalni organi si prizadevajo zmanjšati kolateralno škodo, ki je posledica preiskovanja in obravnavanja IFT poslov. Predpisi, s

katerimi skušajo omiliti kolateralno škodo, naj ne bi povzročali veliko škode ali zmanjševali števila možnosti za uporabnike, ki IFT sisteme uporabljajo na legalen način in z njihovo uporabo prispevajo zmanjšanju revščine ter pomanjkanja ter spodbujajo ekonomsko rast in stabilnost države. Ekonomski in razvojni cilji pa morajo biti usklajeni z predpisi za nadzor terorizma. Žal pa se še vedno pojavljajo primeri, kjer prihaja do kolateralne škode. Znan je primer Al Barakaata. Al Barakaat je neformalni nakazilni sistem, ustanovljen leta 1985 v Združenih arabskih Emiratih. Leta 2001 je bil največji denarni sistem v Somaliji. Po 11. septembru 2001 so ZDA ta sistem obtožile financiranja teroristov ter jim posledično zamrznili vsa finančna sredstva. Pet let kasneje FBI (Federal Bureau of Investigation) še vedno ni odkril nobene povezave tega sistema s teroristi, medtem ko so bile ekonomske posledice v Somaliji zaradi zamrznitve finančnih sredstev že močno razvidne (Biersteker in Eckert 2008, 179-182).

3.3.8 Prilagodljivost neformalnega sistema prenosa denarja

Prenosi denarja preko IFT sistemov so tudi zelo prilagodljivi na različne situacije, ki se pojavljajo v globalni družbi. Tako se ta sistem zelo dobro prilagaja in deluje tudi v vojnem stanju, konfliktih, ekonomskih krizah, na območjih, kjer so slabi ali neobstoječi bančni sistemi. IFT sistemi obstajajo že zelo dolgo, vendar pa so se še bolj očitno pojavili nedolgo nazaj v državah, ki so v konfliktih (Afganistan, Irak, Kosovo, Somalija). Formalni bančni sistem v Afganistanu tako ni operativen in tako je skozi leta konfliktov zaupanje v bančni sistem v Afganistanu izginilo. Banke tu enostavno nimajo dovolj sredstev in kapacitet, da bi zagotavljale in podpirale mednarodne in domače transakcije. Tako večina organizacij v Afganistanu uporablja neformalni finančni sektor za svoje finančne posle. Izkazalo se je namreč, da je ta sistem edini zanesljiv, priročen in stroškovno učinkovit način prenosa denarja (Jost in Sandhu 2000, 5).

Iz tega lahko razberemo, da se zaradi povečane uporabe IFT sistemov s strani različnih uporabnikov na območjih, kjer prevladujejo konflikti, zelo zmanjša možnost, da bi odkrili katere denarne prenose uporabljajo teroristi. Ob tako velikem številu neformalnih oblik prenosa denarja, ki so uporabljene v legalne namene in ob nedelujočem formalnem bančnem sektorju, se zelo lahko prikrije in zakrije prenose, s katerim se financira teroriste. Prav tako se teroristi lahko na ta način financirajo neodvisno od političnih, gospodarskih in drugih razmer, ki se pojavljajo v t.i. ciljnih državah. Ti sistemi namreč delujejo, kot sem že omenila, tudi v

vojnem stanju, konfliktih, gospodarskih krizah, itd. Tako izvedba teroristične dejavnosti ni ogrožena in teroristi lahko v že tako težki situaciji za državo, to izkoristijo v svoj prid in državi zadenejo hud udarec, kamor bo usmerjena celotna svetovna javnost (Jost in Sandhu 2000, 5).

3.3.9 Določevanje politik in stopenj tveganja

Glede na to, da je primarna skrb politike financiranje terorizma, je lahko slika zavajajoča. Za primer lahko vzamemo, da če ena IFTS aktivnost upada, to še ne pomeni dobrih novic, saj so se lahko IFTS operater in teroristične skupine začele posluževati alternativnih metod na bazi dobrin ali kakšne druge metode znotraj IVTM, o katerih preiskovalci in organi pregona vedo še manj. Preiskovalci so se že srečali tudi z bolj sofisticiranimi shemami, kjer so se teroristi posluževali neočitnih aktivnosti, kot so npr. trgovsko zavajanje, kjer se prenos vrednosti zgodi brez fizičnega premika denarja ali materialnih sredstev, vendar konkretnih dokazov seveda niso nikoli našli in so primer na koncu morali opustiti.

Pojavljajo pa se tudi nekatera tveganja, ki so bila povzročena s strani politike, z namenom preprečevanja IFT sistemov kot načina financiranja terorizma:

- Zmanjšanje pozitivnega ekonomskega vpliva na regionalni in nacionalni ravni;
- Kriminalizacija sicer legitimnih akterjev;
- Visoki življenjski stroški (družine imigrantov ne dobivajo težko pričakovanih prihodkov);
- Uporaba IVTM, kot npr. napačno izdajanje računov ali trgovsko zavajanje;

Trenutno se oblasti trudijo nadzorovati in spreobrniti IFT sisteme v bolj transparente.

Vendar pa ti ukrepi niso najboljše premišljeni, saj se lahko zgodi, da se neformalne institucije ne bodo spreminjale v formalne, temveč se bodo začele posluževati IVTM in še bolj sofisticiranih metod prenosa denarja o katerih pa preiskovalci po vsej verjetnosti vedo še manj. Namesto povečevanja transparentnosti prenosa denarja in zmanjševanja teroristične dejavnosti, oblikovalci politike tako lahko spodbujajo ravno obratne rezultate. Prav tako bi lahko zmanjševanje IFTS aktivnosti pomenilo še manj priložnosti za nadzor sumljivih terorističnih aktivnosti in manj podatkov o načrtovanih terorističnih napadih. Najti pravo razmerje med zbiranjem informacij in preprečevanjem IFTS dejavnosti kot načina podpiranja terorizma, se je izkazala za eno bolj zahtevnih nalog .

Kot je bilo že omenjeno v medijih glede metod uporabljenih v terorističnih napadih 11. septembra 2001, vsi dokazi kažejo, da je Al- Kaida za financiranje uporabila banke, račune kreditnih kartic in druge finančne institucije. Navkljub temu, da se financiranje terorizma lahko izvaja preko IFT sistema, pa obstaja le malo dokazov, da se teroristi za to metodo odločajo raje kot za regularni sektor (Biersteker in Eckert 2008,183-184).

4 ZAKLJUČEK

4.1 VERIFIKACIJA HIPOTEZE

Anonimni prenosi denarja preko IFT sistemov so vzbudili veliko zaskrbljenost glede potencialne uporabe teh sistemov v teroristične namene. Ker pri teh transakcijah ni potrebe po identifikacijskih dokumentih ali dokumentih glede samega izvora denarja, IFT posrednik lahko izvede številne transakcije, s katerimi zakrije izvor denarja. Prejemnik tega denarja pa lahko z minimalnim tveganjem odkritja njegove identitete in namena uporabe tega denarja, nakazan denar uporabi za teroristično dejanje. Ko je prenos denarja enkrat opravljen, se namreč vse kode, reference in dokumente nemudoma uniči. S tem se izbriše edina sled, ki bi preiskovalce lahko pripeljala do dokazov o uporabi IFT sistemov z namenom financiranja teroristične dejavnosti.

Sama narava značilnosti IFT sistemov omogoča teroristom njihovo prikrito in zelo učinkovito uporabo za financiranje svoje dejavnosti. Zaradi kratkoročnega ali celo neobstoječega hranjenja in arhiviranja dokumentov o opravljenih transakcijah je odkritje teroristov in uporabe IFT sistemov v teroristične namene praktično nemogoče. Teroristi lahko na ta način skoraj nemoteno financirajo svoje dejavnosti, ne da bi za to obstajali trdni dokazi. Kljub temu, da se v nekaterih primerih beležijo transakcije, so bili organi pregona pri njihovem odkritju skoraj popolnoma nemočni, saj jim podatki, ki so se pojavljali v kodah, referencah in kraticah, niso kaj bistveno pomagali pri preiskavi. Tako se je večina preiskav končala le z sumom financiranja teroristične dejavnosti preko IFT sistemov. Organi pregona so dolgo časa povezovali 11. september z »hawaló«, pa vendar do sedaj še niso našli niti enega samega primera, da bi Al-Kaida uporabljala »hawaló« za financiranje svojih celic v ZDA. In podobnih primerov je še več.

K učinkovitosti IFT sistemov za uporabo v teroristične namene pa zagotovo pripomore tudi nepoznavanje teh sistemov. Ti sistemi se namreč uporabljajo tudi v povsem legalne namene, kjer migrantski delavci pošiljajo denar svojim revnim družinam v matični državi. Tako je vsakodnevno izvedenih ogromno takšnih in podobnih transakcij, zato je odkrivanje sumljivih transakcij podobno iskanju »igle v kupu sena«. Za nameček pa se ti sistemi pogosto prepletajo še z drugimi posli (transakcije denarja so lahko kombinirane z zlatom, diamanti ali drugimi dobrinami), zato so dejavnosti financiranja teroristične aktivnosti nasploh lahko dobro skrite med ostale vsakodnevne in nesumljive transakcije.

Prav tako sta zanesljivost (in z njim povezano zaupanje med posredniki) ter hitrost prenosa denarja dejavnika, zaradi katerih je ta sistem zelo primeren za uporabo s strani terorističnih organizacij, saj se tako zelo zmanjša tveganja njihovega odkritja. Denar se tako lahko pošlje teroristu le dan ali dva pred načrtovanim napadom, zanesljivost sistema pa omogoča, da ga bo zagotovo prejel ob dogovorjenem času.

Iz tega lahko razberemo, da je IFT sistem zaradi pomanjkanja papirnih sledi o izvedeni transakciji, anonimnosti uporabnikov, prepletanju z ostalimi posli, neodvisnosti glede na geopolitične razmere po svetu, hitrost in na zaupanju temelječi zanesljivost prenosa denarja, zelo, če ne celo najbolj primeren in učinkovit način financiranja teroristov. Pa vendar teroristične organizacije ne dajejo velikega pomena takemu načinu financiranja. Zelo malo je dokazov in podatkov, da bi teroristične organizacije uporabljale te sisteme za financiranje svoje dejavnosti. To lahko nakazuje na dvoje, in sicer, da je sistem tako zelo učinkovit, da preiskovalci enostavno ne morejo dokazati njihove uporabe s strani teroristov, ali pa da se teroristi kljub večjemu tveganju, veliko pogosteje poslužujejo ostalih oblik financiranja, ki so precej enostavnejše.

Znano je, da finančna sredstva za terorizem prihajajo iz široke palete možnih virov. Teroristi se tako za financiranje svoje dejavnosti poslužujejo državnega financiranja, ustvarjanja prihodka iz zakonitega poslovanja, ustvarjanja nezakonitega prihodka (včasih v partnerstvu s skupinami organiziranega kriminala) z ugrabitvami, tihotapljenjem priseljencev, žensk, mamil ter prodaje lahkega orožja in osebne oborožitve, zlorabe dobrodelnih donacij, prispevkov radikalnih diaspor⁸, kraje in korupcije (zlasti v povezavi z nafto) ter neformalnih denarnih nakazil. Tako lahko vidimo, da IFT sistemi predstavljajo zelo majhen del celotne finančne strukture teroristične organizacije in teroristi se kljub izredni učinkovitosti IFT sistemov, veliko pogosteje poslužujejo ostalih, bolj enostavnih načinov financiranja.

Hipotezo tako lahko delno potrdim, saj so IFT sistemi izredno učinkoviti in omogočajo teroristom financiranje na zelo anonimni, hiter in zanesljiv način brez kakršnih koli sledi. Vendar pa je tak način financiranja praktično skrajno orodje za financiranje teroristov, nikoli pa ni bil glavni vir za prenose denarja.

⁸ Diaspora: narodnostna ali verska skupnost, ki živi raztresena na ozemlju druge narodnosti ali vere.

4.2 UKREPI ZA ZMANJŠANJE IN PREPREČEVANJE UPORABE NEFORMALNIH OBLIK PRENOSA DENARJA V TERORISTIČNE NAMENE

IFT sistemi torej niso glavnega pomena pri financiranju teroristične dejavnosti. Pa vendar je kljub temu potrebno nameniti pozornost preprečevanju zlorabe teh sistemov v teroristične namene. Ker se ti sistemi uporabljajo tudi v povsem legalne namene, strokovnjaki priporočajo večplastni pristop do IFT sistemov. Prvi ukrep se nanaša na registracijo IFT posrednikov. Tako bi morali biti posredniki v državah, kjer neformalni bančni sistem obstaja poleg dobro delujočega konvencionalnega bančnega sistema, IFT posredniki registrirani, voditi pa bi morali tudi poslovne knjige in evidence o opravljenih prenosih denarja v skladu z FATF priporočili. Države morajo tudi stremeti k temu, da se poveča transparentnost teh sistemov in jih približati formalnemu finančnemu sektorju, ne da bi se s tem spreminjale ključne karakteristike teh sistemov (Biersteker in Eckert 2007, 189).

V državah, ki so v konfliktih in formalni bančni sistemi ne obstajajo ali le-ta ne deluje, je IFT sisteme zelo težko nadzorovati, saj organi oblasti pogosto ne delujejo. Tako je potrebno na teh območjih iskati soglasje o uporabi IFT sistemov, ki bi temeljil na dogovoru med IFT posredniki in organi oblasti.

V tej kampanji za izgradnjo soglasja pa se je potrebno zavedati, da bi moral fokus temeljiti na identifikaciji in če je potrebno na ustvarjanju pozitivnih spodbud posrednikov, da postanejo aktivni udeleženci v uveljavljanju regulativnega in nadzorovanega okvirja. Prav tako se je potrebno zavedati dejstva, da so posredniki v nekaterih primerih lahko visoko kvalificirani in izobraženi posamezniki, lahko so bivši bančniki, ki so dobro seznanjeni z skrbmi, s katerimi se soočajo oblasti in da se kljub temu, da so razpršeni po državi in se ponavadi ukvarjajo še z katerim poslom, dobro zavedajo in poznajo svojo konkurenco. V nekaterih primerih v Afganistanu imajo posredniki med seboj notranjo organizacijo. Na čelu te organizacije je ponavadi nekdo, ki se s tem ukvarja najdlje.

Kljub temu, da zloraba IFT sistemov v teroristične namene predstavlja grožnjo oblastem, morajo biti kampanje za zavedanje osredotočene tudi na druge probleme, ki jih prinaša uporaba IFT sistemov, saj bi v nasprotnem primeru lahko povzročili, da posredniki ne bi hoteli sodelovati z formalnimi institucijami (Biersteker in Eckert 2008, 189).

Države, ki se soočajo z IFT sistemi želijo pridobiti pozornost širše javnosti. Ker IFT sistemi služijo tudi milijone drugim legitimnim in po večini revnim uporabnikom na južni polobli, morajo oblasti odkrivati nove poti s katerimi bi bilo mogoče prenašati denar in nadzorovati njihovo uporabo, asistirati finančnim institucijam, zagotoviti nadaljevanje

nemotenega delovanja vitalnih storitev za življenje, izboljšati uradne metode teh storitev in zmanjšati ekonomske in druge strukturne probleme, ki so glavni razlogi za uporabo IFT sistemov s strani teroristov (Chene 2008, 7).

FATF priporočila za zmanjšanje in preprečevanje zlorabe IFT sistemov v teroristične namene se nanašajo na ključne točke (glej prilogo E), ki jih je potrebno sprejeti, in sicer: registracija IFT posrednikov, identifikacija stranke, vodenje dokumentov o izvedenih transakcijah s strani posrednika, prijava vsakršnih sumljivih transakcij, preverjanje skladnosti računov ter dvigovanje zavedanja in sankcij v primerih uporabe IFT sistemov v nelegalne namene (Maimbo 2004, 4).

Ko bo ta politika sprejeta, bo odkrivanje IFT sistemov v teroristične namene postalo veliko lažja naloga. Vendar pa morajo biti države pri uveljavljanju predpisov pozorne, saj bi prestrogi predpisi lahko ta sistem potisnili v popolnoma nelegalno uporabo. S tem bi revnim ljudem odvzeli legitimni prihodek in tako ogrozili življenja teh ljudi v mnogih državah v razvoju. Predpisi morajo zato strmeti k takemu uravnovešenju, da preprečujejo zlorabo s strani teroristov, vendar vseeno omogočajo pretok legitimnega denarja državam v razvoju.

LITERATURA

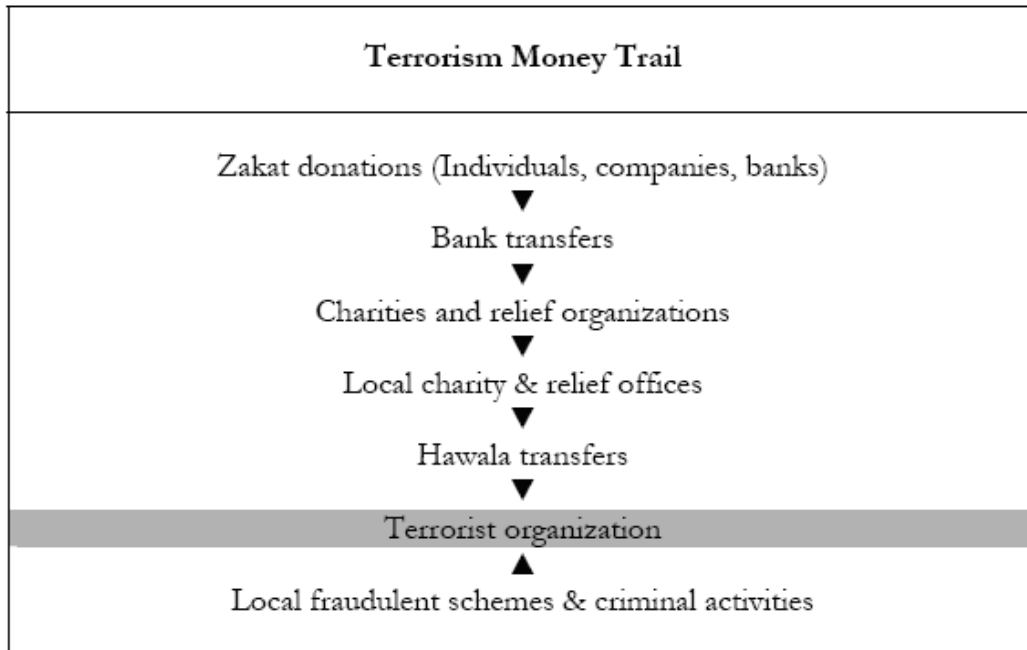
1. Bebler, Anton. 2006. EU, NATO in sodobni mednarodni terorizem. *Varnost v postmoderni družbi*, ur. Marjan Malešič, 25-45. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
2. Biersteker, Thomas J. in Sue E. Eckert. 2008. *Countering the financing of terrorism*. London, New York: Routledge.
3. Brishard, Jean-Charles. 2002. *Terrorism financing, Roots and trends of Saudi terrorism financing*. Dostopno prek: www.nationalreview.com/document/document-un122002.pdf (3. junij 2010).
4. Buencamino, Leonides in Sergei Gorbunov. 2002. *Informal Money Transfer Systems: Opportunities and Challenges for Development Finance*. Dostopno prek: http://www.un.org/esa/desa/papers/2002/esa02dp26.pdf?utm_source=OldRedirect&utm_medium=redirect&utm_campaign=OldDirect (3. junij 2010).
5. Chêne, Marie. 2008. *Hawala remittance system and money laundering*. Dostopno prek: <http://www.u4.no/helpdesk/helpdesk/query.cfm?id=170> (3. junij 2010).
6. Combs, Cidney C. in Martin Slann. 2002. *Encyclopedia of Terrorism*. New York: Facts on File.
7. *Council framework decision of 13 June 2002 on combating terrorism*. 2002. Dostopno prek: <http://www.statewatch.org/news/2002/jul/frameterr622en00030007.pdf> (1. junij 2010).
8. *Dictionary of Military Terms*. 1999. United States: Department of Defense.
9. El Qorchi, Mohammed, Samuel Munzele Maimbo in John F. Wilson. 2003. *Informal Funds Transfer Systems: An Analysis of the Informal Hawala System*. Dostopno prek: http://johnfwilson.net/resources/Hawala+Occasional+Paper+_3.24.03_.pdf (3. junij 2010).
10. El-Qorchi, Mohammed. 2004. *The hawala system*. Dostopno prek: <http://www.gdrc.org/icm/hawala.html> (3. junij 2010).
11. Enders, Walter in Todd Sandler. 2006. *The political economy of terrorism*. London: Cambridge University Press.
12. FAFT. 2003. *Report on money laundering typologies 2003-2004*. Dostopno prek: <http://www.oecd.org/dataoecd/29/33/34037958.pdf> (3. junij 2010).
13. FATF. 2000. *Report on money laundering typologies 1999-2000*. Dostopno prek: <http://www.fatf-gafi.org/dataoecd/29/37/34038120.pdf> (3. junij 2010).

14. --- 2008. *Terrorist financing*. Dostopno prek: <http://www.fatfgafi.org/dataoecd/28/43/40285899.pdf> (3. junij 2010).
15. Fossati, Marco. 2005. *Terorizem in teroristi*. Ljubljana: Založba Sophia.
16. Giraldo, K. Jeanne in A. Harold Trinkunas. 2007. *Terrorism financing*. California: Stanford University press.
17. Jost, Patrick M. in Harjit Singh Sandhu. 2000. *The hawala alternative remittance system and its role in money laundering*. Dostopno prek: <http://www.interpol.int/Public/FinancialCrime/MoneyLaundering/hawala/default.asp> (3. junij 2010).
18. Kiser, Steve. 2004. *Financing Terror, An Analysis and Simulation for Affecting Al Qaeda's Financial Infrastructure*. Dostopno prek: http://www.rand.org/pubs/rgs_dissertations/2005/RAND_RGSD185.pdf (3. junij 2010).
19. Leader, Stefan. 1998. Cash for carnage: funding the modern terrorists. *Jane's Intelligence Review* 10 (5): 42-46.
20. Maimbo, Samuel Munzele. 2004. *The regulation and supervision of Informal Remittance System: Emerging Oversight Strategies*. Dostopno prek: <http://www.imf.org/external/np/leg/sem/2004/cdmfl/eng/maimbo.pdf> (3. junij 2010).
21. Martin, Gus. 2006. *Understanding Terrorism: Challenges, Perspectives, and issues*. London, New Delhi: SAGE Publications.
22. Masciandaro, Donato. 2004. *Global financial crime: terrorism, money laundering, and off shore centres*. Dostopno prek: http://www.google.com/books?id=iXuCXUpn974C&dq=Terrorism+financing<=sl&source=gbs_navlinks_s (3. junij 2010).
23. Miholič, Andrej. 2004. *Logistične značilnosti sodobnih terorističnih skupin*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
24. NATO. 2003. *NATO's military concept for defence against terrorism*. Dostopno prek: <http://www.nato.int/ims/docu/terrorism-annex.htm> (1. junij 2010).
25. Pettiford, Lloyd in David Harding. 2005. *Terorizem: nova svetovna vojna*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
26. Pieth, Mark. 2002. *Financing terrorism*. Dordrecht, Boston, London: Kluwer Academic.
27. Pohoățã, Ion in Irina Caunic. *Informal Value Transfer System – Hawala*. Dostopno prek: <http://www.ectap.ro/articole/201.pdf> (3. junij 2010).
28. Prezelj, Iztok. 2006. Teroristično ogrožanje nacionalne varnosti Republike Slovenije. *Ujma* 20 (1-2): 177-181.

29. Rizman, Polona. 2004. Terorizem v dobi globalizacije. *Teorija in praksa* 41(3-4): 616-633.
30. Roule, Trifin J. 2002. Post-9/11 financial freeze dries up Hamas funding. *Jane's Intelligence Review* 14(5): 17-19.
31. Shah, Anand Ajay. 2007. *The international regulation of Informal Value Transfer Systems*. Dostopno prek: <http://www.utrechtlawreview.org/> (3. junij 2010).
32. Stern, Jessica. 1999. *The Ultimate Terrorists*. Cambridge: Harvard University Press.
33. The Taliban and the heroin market. 2001. *The Economist*, 18. oktober. Dostopno prek: http://www.economist.com/displaystory.cfm?story_id=822303 (30 .marec 2008).
34. Tyagi, Yogesh K. 2001. Political Terrorism: National and International Dimensions. *Enciclopaedia of international terrorism I – Terrorism: history and development*, ur. Grover, Verinder, 23-34. New Delhi: Deep & Deep Publications.

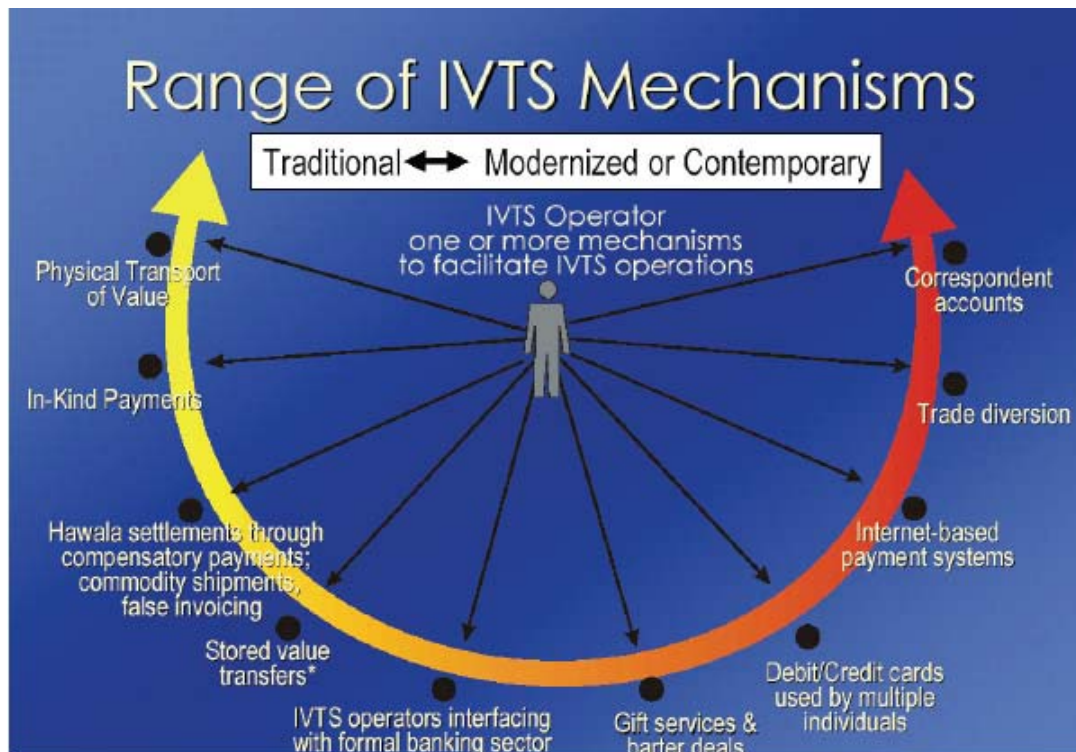
PRILOGE

PRILOGA A: Viri financiranja teroristične organizacije

Vir: Brisard (2002, 9).

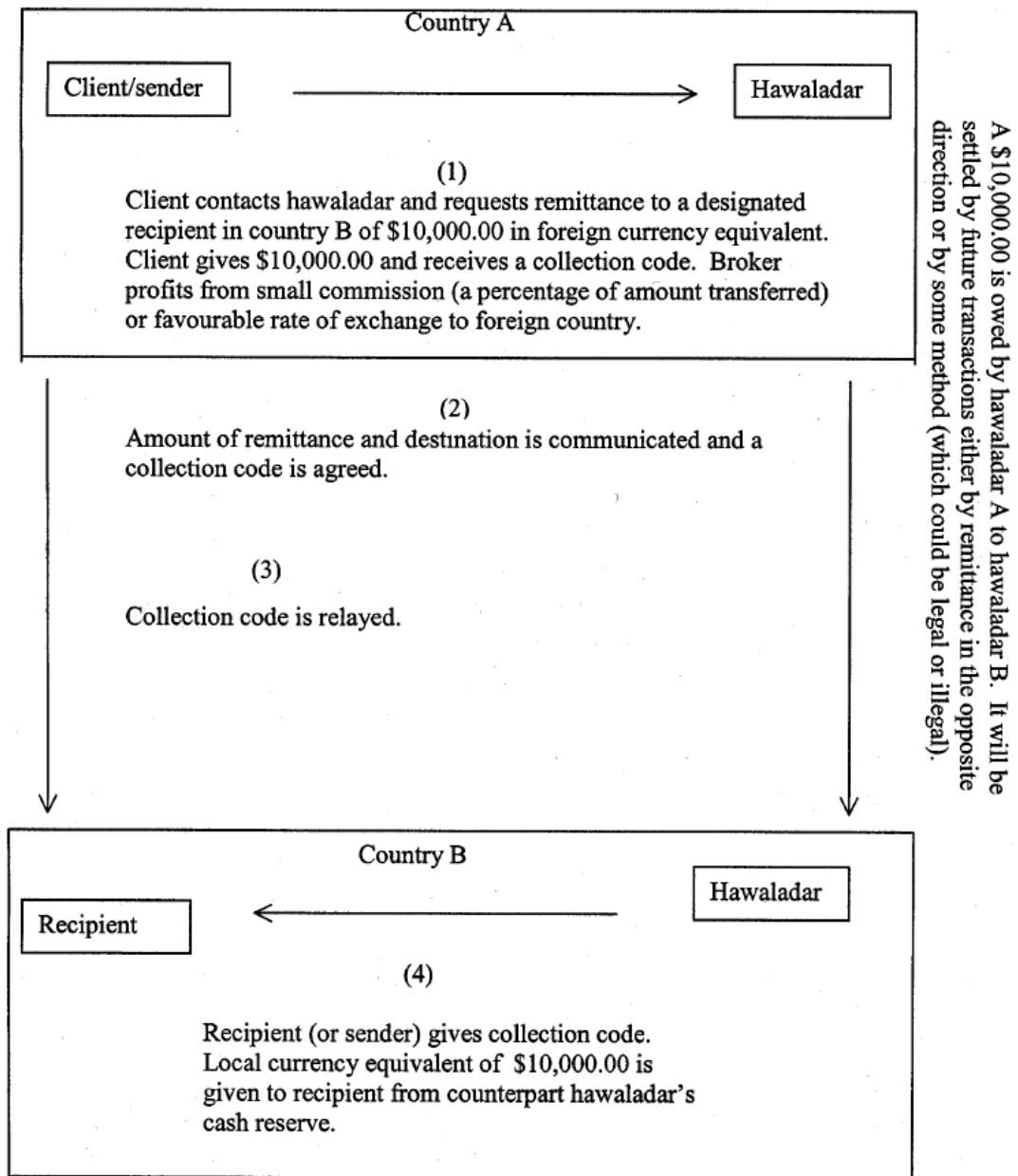
PRILOGA B: Mehanizmi neformalnih oblik prenosa vrednosti (IVTS)

Vir: Shah (2007, 198).

PRILOGA C: Potek »hawala« transakcije 1

Figure 1: Flow of activity in a typical hawala transaction

Source: Lisa C, Carroll, "Alternative remittance systems: distinguishing sub-systems of ethnic money laundering in Interpol member countries on the Asian continent", INTERPOL, 27 February 2002.

Vir: Buencamino in Gorbunov (2002, 15).

PRILOGA D: Potek »hawala« transakcije 2

Vir: Interpol General Secretariat (2002, 9).

PRILOGA E: Hipotetičen primer uporabe »hawale« za financiranje terorističnega napada

Box 2. Informal Hawala-Financed Terrorism: A Hypothetical Example

Setting: Robert lives in Country A; Michelle lives in Country B. They decide to carry out an action in Country A.

The operation: Michelle pays a hawaladar in Country B (HB) \$1,000 to have the equivalent delivered to Robert in Country A. HB contacts a hawaladar in Country A (HA) via phone or fax to arrange the payment. Robert receives the \$1,000 equivalent in short order. Neither HA nor HB is privy to the reasons behind the transaction.

Technical traces: One phone call or fax between HB and HA.

Institutional involvement: None except, perhaps, HA withdraws \$1,000 equivalent from his local account.

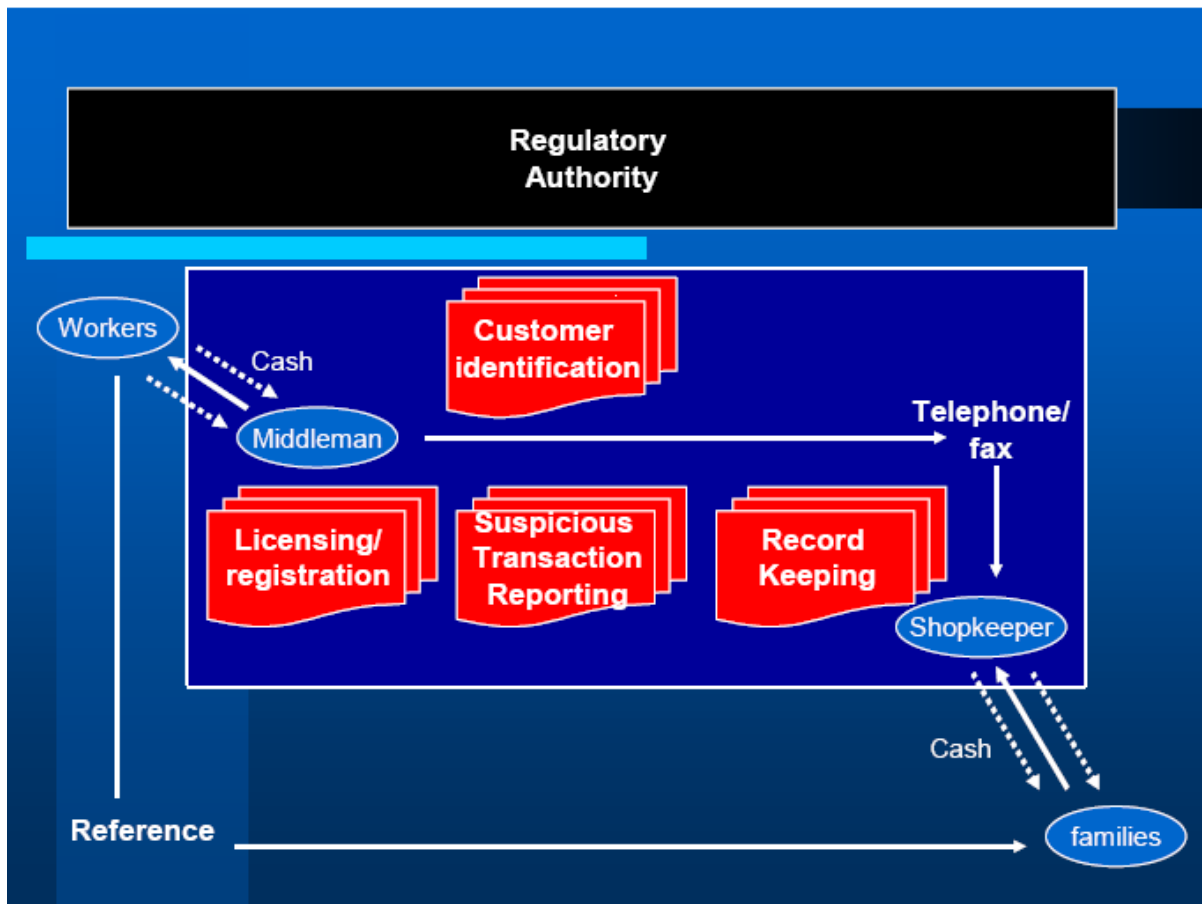
Institutional records: None.

International transaction: None.

Effect of money-transfer reporting requirements: Probably none.

Vir: El-Qorchi (2002, 23).

PRILOGA F: Priporočila FATF za zmanjšanje in preprečevanje IFT sistemov v teroristične namene

Vir: Maimbo (2004, 4).